

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İŞ ÇOCUK KLASİKLERİ

ALPHONSE DAUDET

UYARLAYAN: YONCA AŞCI DALAR

Değirmenimden Mektuplar

KISALTILMIŞ METİN

100
TEMEL
ESER

TÜRKİYE BANKASI

Kültür Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Kısaltılmış İş Çocuk Klasikleri

Değirmenimden Mektuplar

Alphonse Daudet

TÜRKİYE \$ BANKASI
Kültür Yayınları

**ALPHONSE DAUDET
DEĞİRMENÜMDEN MEKTUPLAR**

**ÖZGÜN ADI
LETTRES DE MON MOULIN**

**ORJİNAL FRANSIZCA METİNDEN
GENÇ OKURLAR İÇİN UYARLANMIŞTIR**

**© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2018
Sertifika No: 40077**

**UYARLAYAN
YONCA AŞÇI DALAR**

**EDİTÖR
NEVİN AVAN ÖZDEMİR**

**GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM**

**1. BASIM: TEMMUZ 2018
3. BASIM: ARALIK 2020
Genel Yayın Numarası: 4220**

ISBN 978-605-295-489-8

**Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek
metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz,
yayınlanamaz ve dağıtılamaz.**

**BASKI
ALFABE BASIN YAYIN SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
İKİTELLİ OSGB MAH. HÜRRİYET BULVARI ENKOOP SANAYİ SİTESİ
ENKOOP SOKAK NO:1 KAT:-1 BAŞAKŞEHİR/İSTANBUL
(0212) 485 21 25
Sertifika No: 46012**

**TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr**

Kısaltılmış İş Çocuk Klasikleri

Değirmenimden Mektuplar

Alphonse Daudet

Uyarlayan
Yonca Aşçı Dalar

TÜRKİYE \$ BANKASI
Kültür Yayınları

ÖN SÖZ

Bay Gaspard Mitifio, Pamperigust kasabası noteri huzurunda yapılan işbu sözleşmeyle, Fransa'nın Provence (Provans) Bölgesi'ndeki terk edilmiş değirmenini, Paris'te yaşayan Bay Alphonse Daudet'ye (Alfons Dode) anlaşılan ücret karşılığında satmıştır.

Bay Alphonse Daudet, ormanlık bir yamaçta yer alan ve kanatlarına kadar yükselmiş yabani bitkilerden de anlaşılabacağı üzere un öğütme işlevini kaybetmiş bulunan bu yel değirmenini –çarkı kırık ve taşları arasında otlar bitmiş olmasına rağmen– şiir çalışmaları için çok uygun olduğundan, tüm eksikleri ve tamir masraflarıyla birlikte kabul ettiğini beyan eder.

İşbu sözleşme taraflarca okunup, noter huzurunda imzalanmıştır...

YERLEŐME

Bu işe en çok tavőanlar őaőırdılar... Değirmenin kapısı uzun zamandır kapalıydı ve dört bir yanı otlar bürümüőtü. Onlar da “değirmencilerin soyu kurudu herhalde,” diye düşünüp, buraya yerleőmiőlerdi. Geldiğim ilk gece, içerisi tavşan doluydu. Sahanlıkta, abartmıyorum, yirmi kadar tavşan ya-tıyordu. Beni görünce, beyaz popolarını hoplata hoplata vınn diye kaçtılar. Umarım geri gelirler.

Őaőıran bir diğer őahsiyet de, yirmi yıldır değirmenin st katının kiracısı olan yaşlı baykuőtu. Yukarı çıktığımda, düőüncelere dalmıő bir şekilde tünemiő duruyordu. Bir an yuvarlak gözleriyle bana baktı ve gördüğü yabancıdan ürkmüő olacak ki, tozdan grileőmiő kanatlarını çırparak “Hu! Hu!” diye bağırmaya başladı. Oysa ben bu sessiz kiracıyı çok sevmiőtim. Hemen kontratını yenileyip yukarı katı ona bıraktım, kendim de alçak tavanlı, beyaz badanalı alt katla yetinmeye karar verdim.

İşte size oradan yazıyorum. Pırıl pırıl güneşe karşı kapımı açtım. Karşımda yemyeşil çam ormanı... Sessizlik... Uzakta, lavantaların arasında bir çulluk ötüyor, bir katırın çingırağı çingırdıyor...

Ah, bu güzel değirmende, o gürültülü ve karanlık Paris'i özlemek mümkün mü? Taşınalı daha sekiz gün olmasına rağmen, bir dolu izlenim ve anı edindim ben burada... Mesela daha dün akşam bir çiftliğin sürülerinin yayladan geri dönüşlerine tanık oldum ve bunu izlemeyi, Paris'in en güzel manzarasına değişmem.

Fransa'nın bu bölgesinde, sıcaklar bastırdığında sürüleri Alp Dağları'na götürmek adettir. Ahali, hayvanlarla birlikte orada beş-altı ay kaldıktan sonra, sonbaharın ilk soğuklarıyla çiftliğe geri döner. Dün de öyle oldu... Daha sabahtan kapılar ardına kadar açıldı, yemlikler taze samanla dolduruldu. Gün içinde "Şimdi şuradadırlar!" – "Şimdi şuraya gelmişlerdir!" diyerek gözler dağlara çevrildi. Sonunda akşama doğru, uzaktan tozu dumana katarak gelen sürü nihayet görüldü. Önde yaşlı koçlar, arkada koyunlarla ayaklarının altına dolaşan kuzuları; kırmızı ponponlu katırların sepetlerinde beşikte sallanır gibi gelen bir günlük kuzucuklar; havlayan çoban köpekleri tepelerden indiler. Gözümüzün önünden gürültüyle geçerek, yuvalarına döndüler.

Evdeki telaşı bir görmeliydiniz. Uyuklayan kümes hayvanları, bütün o güvercinler, tavuklar, ör-

dekler, hindiler sıçrayarak uyanıp bağışırlarken; sürü de mutlulukla yemliklerine kavuştu.

Ama ben en çok da çoban köpeklerini izlerken duygulandım. Sadık hayvanlar işleriyle öyle meşguldüler ki, bütün sürü yerine yerleşmeden, ne bekçi köpeğinin çağrılarını ne de kuyudan çekilen serin suyun sesi dikkatlerini dağıtabildi. Ne zaman ki kapılar kapandı, işte ancak o zaman kulübelerine çekilip lapalarını şapırdatırken, ıssız dağ başlarındaki maceralarını anlatmaya başladılar.

POSTA ARABASINDA YOLCULUK

Buraya ilk geldiğim gündü. Eski püskü bir at arabasının içinde, arabacıyı saymazsak beş kişiydik.

Tıknaz, kıllı mı kıllı, leş gibi kokan, kocaman gözleri kan çanağına dönmüş, kulaklarında halka küpeler olan bir bekçi; ikisi de kıpkırmızı, tıknaz ama doğrusu mükemmel yüz hatlarına sahip olan fırıncıyla çırağı; önde, arabacının yanında oturan, kocaman tavşan derisi kasketinin altında kaybolmuş üzgün, sessiz bir adam, bir de ben.

Hepsi birbirlerini tanıyor ve hiç çekinmeden bağıra çağıra konuşuyorlardı. Bekçi, yabayla bir çobana saldırdığı için hakim önüne çıkarıldığını, şimdi oradan döndüğünü anlatıyordu. Fırıncıyla çırağı ise Meryem Ana ile ilgili ateşli bir tartışmaya girişmiş, atışıp duruyorlardı. O kadar ki, arabacı gülerek araya girmese, gırtlak gırtlığa geleceklerdi.

“Bırakın şimdi bunları, sizin gibi adamlara yakıyor mu hiç!” diyerek kırbacını şaklatınca, adamlar sustular.

Fakat bir kez coşmuş bulunan fırıncı, bu kez de kendi köşesinde sessiz ve üzgün oturan kasketli adama sardı.

“Ya senin hanım,” diye sordu alaycı bir tonla, “o hangi kilisenin müdavimi?”

Herhalde bu sorunun altında çok komik bir dokundurma vardı ki, herkes bir anda kahkahalara boğuldu... Tek gülmeyen kasketli adamdı. Soruyu hiç duymamış gibiydi. Bunu gören fırıncı bana dönüp:

“Siz bunun hanımını tanımıyorsunuzdur herhalde bayım,” dedi. “Öyle farklı bir cemaattendir ki kendisi, kasabada bir eşini daha bulamazsınız.”

Kahkahalar ikiye katlandı. Bir tek kasketli kıpırdamadı. Başını kaldırmadan, kısık bir sesle, “Sus-sana sen!” demekle yetindi.

Ama şu uğursuz fırıncının susmaya niyeti yoktu.

“Ahmak! Arkadaşın böyle bir hanımı olduğu için şikâyet etmeye hiç hakkı yok doğrusu... Böyle bir eşle insan bir an bile sıkılmaz. Düşünün! Kadının evleneli bir yıl olmadan kalktı İspanya’ya kaçtı. Kocasını arkasından ağladı sızladı, deliye döndü. Sonra kadın, İspanyol kıyafetleri içinde, elinde zilli bir tefle çıka gelmez mi?”

“Aman saklan! Kocan öldürür seni!” dedik.

“Aman efendim ne öldürmesi, gayet mutlu mesut yaşamaya başladılar da, kadın kocaya tef çalmayı bile öğretti.”

Yine bir kahkaha tufanı oldu. Fırıncı susar mı, devam etti: “Siz şimdi sanırsınız ki kadın geri döndükten sonra durdu oturdu. Nerede? Habire bir yerlere kaçıp kaçıp geri geldi. Kocası da onu her seferinde iyi karşıladı. Hoş kadın doğrusu ya...”

Zavallı kasketli dayanamayıp, acınacak bir sesle araya girdi, “Sus artık fırıncı, yalvarırım sus!”

Tam o anda araba durdu. Fırıncıyla çırağı inip, güle güle uzaklaştılar. Bir zaman sonra bekçi de inince, kasketliyle yalnız kaldık.

Herkes kendi köşesinde sessizce oturuyordu. Hava sıcaktı. Gözlerim ağırlaşıyor, başım düşüyor, tam uyuyacakken kasketlinin “Yalvarırım sus artık!” diye yakarışı çınılıyordu kulağımda. Zavallı adamcağız da uyumuyordu. Cüsseli omuzlarının sarsıldığını, pervazı tutan kaba elinin titrediğini gördüm. Ağlıyordu...

O sırada arabacı, “İşte geldik Parisli!” diye bağırdı bana, kırbacının ucuyla yeşillikler içindeki değirmenimi göstererek.

Kasketlinin yanından geçerken yüzünü görmeye çalıştım. O ise hissetmiş gibi kafasını kaldırıp, duyulur duyulmaz bir sesle: “Bana iyi bakın,” dedi.

“Bu aralar kasabadan elim bir haber alırsanız, failin kim olduğunu tahmin edebilirsiniz.”

Küçük solgun gözleriyle tükenmiş ve üzgün bir yüzdü bu. Gözlerinde yaşlar, sesinde kin vardı. Kin, zayıfların öfkesidir... eşi olsam çok dikkat ederdim kendime.

CORNILLE USTA'NIN SIRRI

Ara sıra bana uğrayıp, bir şeyler içerek sabahı ettiğimiz yaşlı flütçü Francet (Franse) Dayı, geçen gece gelip, değirmenimin yirmi yıl önce tanık olduğu hüznü bir hikâye anlattı bana. İhtiyarın anlatıkları öyle içime dokundu ki, ben de duyduklarımı bir bir size aktarmaya çalışacağım:

“Bizim memleket, beyim, eskiden böyle durgun, hareketsiz bir yer değildi. Elli kilometre öteden oluk oluk insan, öğütülecek buğdayını bize getirirdi. Köyün etrafındaki tepeler yel değirmenleriyle kaplıydı. Unlar öğütülür, eşekler gidip gelir, değirmenlerdeki şenliklerde ben de flütümü çalardım.

Ne yazık ki bir gün Parisliler gelip köyün yakınına buharlı bir un fabrikası kurdular. Pırıl pırıl, yepyeni bir fabrika! Tabii zamanla herkes buğdayını fabrikaya götürmeye başladı. Bizim değirmenler de

iş yapamayınca bir bir kapandılar. Sonra da hepsi yıkıldı, yerlerine asma ve zeytin dikildi.

Fakat bütün bu hengâme içinde, tek bir değirmen diremiyor, kanatları inadına dönüp duruyordu. Cornille (Korniy) Usta'nın değirmeniydi bu. Şimdi içinde sohbet ettiğimiz değirmen yani.

Cornille Usta, altmış yılını unlar içinde geçmiş yaşlı bir değirmenciydi. Un fabrikası kurulunca sinirden deliye döndü. Köyün içinde bağırarak oradan oraya koşuyor, 'Gitmeyin oraya! Bu haydutlar buğdayı şeytan işi buharla öğütüyor, bense Tanrı'nın nefesi olan rüzgârla,' diyordu ama nafiye, kimse dinlemedi onu...

Çılgına dönen ihtiyar kendini değirmenine kapattı. On beş yaşındaki öksüz yetim torunu Vivette'i (Vivet) bile yanına almadı da kızcağız çiftliklerde çalışmak zorunda kaldı. Herkes ihtiyarın kızı cimrilikten kapının önüne koyduğunu söylüyordu, ama Cornille Usta sık sık torununu ziyarete gidiyor, saatlerini ona bakıp ağlayarak geçiriyordu.

Bu işte bir tuhaflık vardı doğrusu. Yalın ayak başı kabak geziyor, kilisede fakirlerin yanında ayakta duruyordu. Öte yandan, kimse ona buğday götürmediği halde değirmeninin kanatları hep dönüyordu. Geceleri eşeğiyle koca koca un torbalarını taşırken rastlıyorduk ona. Köylüler, 'Cornille Usta nereden buluyorsun bu kadar işi?' diye soruyorlardı.

‘Şişşttt! İhracat için çalışıyorum,’ diyordu da başka şey demiyordu.

Hiç kimse, hatta torun Vivette bile, değirmenin içini görmediğinden, söylentiler alıp yürümüştü. Para çuvallarının un çuvallarından çok olduğuna emindi herkes.

Derken bir gün sır çözüldü, ama bakın nasıl: Benim oğlan Vivette’e abayı yakmış. E ben de gidip dedesinden kızı isteyeyim dedim. Fakat inatçı ihtiyar bir türlü kapıyı açmadı, içeriden ‘Kız istiyorsan başka kapıya!’ diye bağırıp beni kovdu. Mecbur eve dönüp de çocuklara olanı biteni anlatınca çok üzüldüler, ‘Bir kez de biz gidip konuşalım,’ dediler.

Değirmene geldiklerinde Cornille Usta yokmuş. Kapı kilitliymiş ama bizimkiler açık olan pencereden içeri girmişler. Bir de ne görsünler! Ne çuval varmış ne tek bir buğday tanesi... Her yer toz, sefalet içindeymiş... Bir kenarda da delinmiş birkaç moloz çuvalı duruyormuş.

Meğer bizim Cornille, değirmenin onurunu kurtarmak için, un çuvalı diye bu moloz çuvallarını taşıyıp durmuyor muymuş! Zavallı ihtiyar! Zavallı değirmen!

Çocuklar iki gözleri iki çeşme dönüp geldiler. Olanları duyunca içimiz kan ağladı... Bir an beklemeden bütün ahali buğday çuvallarımızı yüklenip değirmenin yolunu tuttuk.

Vardığımızda, sırrının anlaşıldığını fark etmiş olan Cornille Usta, başını iki elinin arasına almış, ‘Değirmenimin onuru iki paralık oldu artık beni ölüm paklar!’ diyerek ağlıyordu.

‘Hey Cornille Usta!’ diye bağırıp, çuvallarımızı eşiğe dizince gözlerini kocaman açtı,

‘Şuna bakın, buğday! Gerçek buğday bu! Sonunda bana geleceğinizi biliyordum!’ diye sevinç göz yaşları dökmeye başladı.

O günden sonra buğdayımızı hep Cornille Usta’ya götürdük. Derken bir sabah ihtiyar ölüverdi ve değirmenin kanatları bir daha hiç dönmedi. Eh, ne yaparsınız beyim... Her şey gibi yel değirmenlerinin de zamanı geçmişti işte...”

MÖSYÖ SEGUIN'İN KEÇİSİ

Parisli şair Pierre Gringoire'a...

Ah Gringoire (Gren guar) ah, sen hiç değışmeyeceksin!

Nasıl yani? Sana Paris'in en iyi gazetelerinden birinde köşe yazarlığı teklif edildi de, sen kabul etmeyeceksin öyle mi? Güzel dizeler yazma aşkı seni ne hale düşürdü bir bak! Sefalet içinde sürünüyorsun...

Haydi, akılsızlık yapma da kabul et şu köşe yazarlığını, cebin biraz para görsün...

Hayır mı diyorsun? Keyfine göre serbest yaşamak istiyorsun öyle mi? O zaman aç kulağını da şu hikâyeyi dinle. Bak gör serbest yaşamak isteyeninin sonu nasıl oluyormuş...

*

Mösyö Seguin'in (Sögen) keçilerinden yana yüzü hiç gülmemişti. Hepsi de bir sabah iplerini koparıkları gibi soluğu dağda alıyorlar, sonra da ken-

dilerini kurdun midesinde buluveriyorlardı. Ne sahiplerinin okşamaları ne de kurt korkusu yollarından alıkoyabiliyordu onları. Ne pahasına olursa olsun dışarıda özgür gezmeyi isteyen, bağımsız keçilerdi bunlar herhalde.

Mösyö Seguin, “Tamam bitti; keçiler burada sıkılıyorlar, artık başka keçi almak yok,” dese de, her seferinde dayanamayıp yeni bir keçi alıyordu.

Bu kez, alışması kolay olsun diye yavru bir keçi almaya karar verdi. Ah Gringoire, yumuşak gözleri, minik sakalı, çizgili boynuzları ve upuzun bembeyaz tüyleriyle ne güzel bir keçicikti bir görsen! Bir de usluymuş ki sorma.

Mösyö Seguin onu arka bahçeye bağlamış, ipini de uzun tutmuştu ki sıkılmasın. Ama bir zaman sonra, diğerleri gibi bu keçi de sıkıldı. Dağa bakıp iç geçirdi: “Şimdi orada olmak, boynumu sıkın şu lanet ip olmadan fundalıklarda hoplayıp zıplamak ne güzel olurdu! Keçi dediğin genişlik ister canım!”

O günden sonra bahçe ona dar geldi, üzüntüden erimeye başladı. Üzgün gözlerle dağa bakıyor, acıklı acıklı “Mee!” diye bağıırıyordu.

Derken bir gün sahibi onu sağarken dile gelip: “Burada çok sıkılıyorum, bırakın beni dağa çıkayım!” demesin mi.

“Eyvah! Bu da mı?” diye çığlık attı şaşkınlıktan süt kâsesini elinden düşüren Mösyö Seguin. “Ne yani sen de mi beni bırakıp dağa gideceksin?”

“Evet, Mösyö Seguin!”

“Niye, burada ot yok mu?”

“Var.”

“İpin mi kısa geliyor? Uzatayım mı?”

“Yok istemem.”

“Peki, ne istiyorsun?”

“Dağa gitmek istiyorum!”

“İyi de, orada kurt var, bilmiyor musun?”

“Ben o kurdu boynuzlarım.”

“Kurt senin boynuzundan mı korkacak? Renaude’u (Rönod) biliyorsun. Senden büyük boynuzları olan, çok güçlü bir keçiydi. Geçen yıl sabaha kadar kurda kafa tuttu, ama yine de onun midasını boylamaktan kurtulamadı.”

“Zavalıcılık... Olsun, Mösyö Seguin, bırakın da ben de dağa gideyim.”

Bizim Mösyö, keçiyi vazgeçiremeyeceğini anlayınca onu karanlık bir ağıla kapatmaya karar verdi. Böylece güya onun kaçmasını engelleyecekti; ama kapıyı kilitleyip, pencereyi açık unuttuğu için inatçı keçicik bir yolunu bulup pencereden atlayıp kaçtı.

Niye kıkırdıyorsun Gringoire? Keçilerin tarafındasın sen biliyorum, ama bak gör sonunda ne olacak...

Beyaz keçi dağa çıkınca o kadar mutlu oldu ki sorma. Lezzetli otlar, renk renk çiçekler, mis gibi dağ havası, gürül gürül akan sular... Boynuna takılı ip olmadan koştur koşturabildiğince...

Bir aralık yamacın kenarından aşağı bakıp da Mösyö'nün evi ve arka bahçesi gözüne ilişince, bizim keçiyi bir gülmedir aldı.

"Aman ne kadar da küçükmüş!" diye geçirdi içinden, "Nasıl sığmışım ben buraya onca zaman?"

Öğle saatlerinde karşılaştığı dağ keçileri onu bir prenses gibi ağırlayıp iltifatlar ettiler. Hatta simsiyah tüylü genç bir oğlakla, koruda birkaç hoş saat bile geçirdi.

Derken birden hava serinledi, yıldızlar birer birer belirmeye başladılar. Gece iniyordu.

"Bu kadar çabuk ha!" dedi küçük keçi şaşkınlıkla.

Evin görüntüsü sislerin ardında kaybolurken, köye inen sürünün çingirakları duyuldu. İçini bir hüzündür kapladı. Sonra kulağına korkunç bir uluma sesi geldi:

"Uuuuu! Uuuuu!"

Kurttu bu. Gün boyu aklına bir kez bile gelmeyen kurt oradaydı demek.

Tam o anda, son bir ümitle aşağıdan onu çağıran Mösyö'nün borusu duyuldu.

Kurt "Uuuu!" diye uluyor, boru sesi onu aşağı çağırıyordu.

Geri dönmeyi istiyor, ama kapalı kalmayı gözü yemiyordu. Bir hışırtı duyup arkasını döndü ki, ne görsün. Kurt karanlıkların içinden kocaman gözle riyle ona bakmıyor mu!

Kurt kocamandı. Küçük keçiyi nasıl olsa mideye indireceğini bildiğinden hiç acelesi yoktu. Küçük keçiyi bakarak hain hain gülüyordu.

Keçicikse korkmuştu ama geçen yıl sabaha kadar dayanan arkadaşını düşünüp başını dikleştirdi, savunmaya geçti. Başladı var gücüyle kurda tos vurmaya. Yalanım yok Gringoire, kurt belki on kez geri kaçıp soluklanmak zorunda kaldı. Bu, bütün gece böyle sürdü. Keçicik arada durup göğe bakıyor, “Bari gün doğana kadar dayanabileyim!” diyordu.

Derken yıldızlar birer birer söndüler, bir horoz öttü ve küçük keçi “Sonunda sabah oldu!” diyerek, kan içinde kalmış bembeyaz tüyleriyle yere uzandı...

Kurt da bunu bekliyordu zaten, hemen atlayıp onu yutuverdi.

Elveda Gringoire!

Ben uydurmadım bu hikâyeyi, bizim burada hep anlatılır: *Mösyö Seguin’in küçük keçisi sabaha kadar kurtla boğuştu, sonunda kurda yem oldu.*

Duydun değil mi?

Sonunda kurda yem oldu.

YILDIZLAR

(BİR ÇOBANIN HİKÂYESİ)

Köpeğim Labri ve sürümle otlaklarda bir başıma çobanlık yaparken, tek bir kişiyle bile karşılaşmadan haftalar geçiriyordum. On beş günde bir, önce çiftlikten erzak getiren katırın toynak sesleri duyulur, ardından yokuşun kenarından çiftçi yamağının şen suratı ya da Norade Teyze'nin kırmızı başlığı yavaş yavaş belirince, içimi büyük bir sevinç kaplardı. Aşağıdaki son haberleri anlattırırdım önce, ama en çok da çiftlik sahibinin güzeller güzeli kızı Stéphanette'in (Stefanet) neler yaptığını merak ederdim. Yoksul bir dağ çobanı o kızın yaptıklarıyla neden ilgilensin dersiniz, yirmi yaşındaydım ve hayatımda ondan daha güzel bir kız görmemiştim.

Yine bir Pazar erzak katırını bekliyorum, fakat bir türlü gelmek bilmiyor. Derken efendim, saat üç sularında katırın çingırağı duyuldu. Ama gelen ne

çiftçi yamağı ne de ihtiyar teyzeydi. Kimdi... siz bilin bakalım? Güzeller güzeli Stéphanette'in ta kendisi!

Pembe yanaklarıyla hasır sepetlerin arasında oturuyor; yamağın hasta, teyzenin izinde olduğunu anlatıyordu. Yolda kaybolduğu için gecikmişti. Çiçekli kurdelesı, dantelli eteğiyle, çalılıklarda yol aramaktan değil de danstan geliyor gibiydi. Gözlerimi ondan alamıyordum. Onu hiç bu kadar yakından görmemiştim. Kışın çiftlikte bizlere dönüp de bakmayan bu kız, şimdi sırf benim için mi buraya gelmişti yani! Çıldırmaq işten değildi.

Stéphanette katırdan erzakları indirip, geceleri uyuduğum yere girdi. Üzerine post serili samandan yatağıma, duvara asılı kepenegimi, değnegimi, tüfegimi bir bir inceleyip pek eğlendi.

“Demek burada yaşıyorsun zavallı çobancığım? Yalnız sıkılmıyor musun? Ne yapıyorsun, ne düşünüyorsun?” diye sordu.

“Sizi küçük hanım!” diyecektim, yalan da değildi hani, ama heyecandan tek sözcük edemiyordum ki.

Stéphanette erzakı boşaltıp, bir acele yola koyuldu. Yokuştan inerken katırın yuvarladığı çakıl taşları birer birer kalbimi deliyor gibi geldi bana. Bu hayali bozmak istemediğimden, uzunca bir süre kırırdamadan kalmışım.

Akşam karanlığı çöker, koyunlar bir bir ağıla doluşurken, aşağıdan bir ses duydum. Küçük hanımdı gelen. Bu sefer o neşeli, alaycı halinden eser

kalmamıştı. Kabaran nehirde geçmeye çalışırken sırlıklam olmuş, boğulmaktan zor kurtulmuştu. Bu saatte yalnız geri dönemezdi, ben de sürüyü bırakıp geri götüremezdim onu.

Hemen bir ateş yaktım. Ona süt ve peynir getirdim, ama zavallının hiçbirini görececek hali yoktu. Gözlerinden düşen yaşları gördükçe, ben de ağlayacak gibi oldum. Ona içeride samanlardan bir yatak yaptım, kendim de dışarı çıkıp kapının eşiğine oturdum. İçimi yakan aşk ateşiyle yıldızlara bakarken, içeride uyuyan o en değerli en beyaz kuzuyu koruduğum için gururluydum.

Az sonra kapı açıldı, güzeller güzeli Stephanette görüldü. Meleyen koyunların sesinden uyuyamamış. Geldi yanıma oturdu, gecenin o alışılmadık derinliği içinde bir süre sessizce durduk. Gecenin sesleri alışık olmayanları ürkütür. O da ürküyordu. Aşağıda parlayan gölden tiz bir çığlık duyulunca, “Bu da neydi?” diye sordu fısıldayarak.

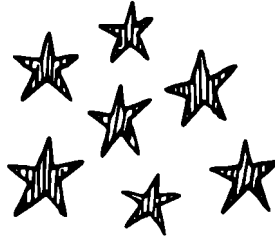
“Cennete giren bir ruh küçük hanım.”

“Ah! Söylesene çoban, siz çobanların büyücü olduğunuz doğru mu?”

“Kesinlikle hayır küçük hanım. Ama biz burada göğe aşağıdakilerden daha yakınız, onun için de orada neler olup bittiğini daha iyi anlarız.”

Gökyüzüne baktı. “Ne çok yıldız var! Ne kadar güzel!” dedi. “Sen bu yıldızların adlarını biliyor musun çoban?”

Bilmez miyim hiç? Başladım ona bir bir yıldızların adlarını saymaya, hikâyelerini anlatmaya... Çok geçmeden omuzumda bir ağırlık hissettim. Bir de baktım ki kurdelelerle süslenmiş dalgalı saçlarla çevrili o güzel baş, uykudan ağırlaşarak omuzuma yaslanmamış mı? Yıldızlar gökteki yolculuklarını sürdürürken, ben uyuyan o güzel yüzü seyrettim. Sanki yıldızların en zarifi, en parlağı yolunu kaybetmiş de, gelip uyumak için omuzuma konmuş gibi geldi bana...

PAPANIN KATIRI

Bu bölge halkının ilginç deyişleri var. Ama bunlardan belki de en tuhafı, “Aman ha şu herifçioğlundan kolla kendini! Çiftesini yedi yıl saklayıp da atan papanın katırına benzer!” sözü. İntikamcı, ikinci bir adam gördüklerinde söylerler bunu.

Bu söz nereden geliyor diye cümle aleme sordum, ama kimse cevap veremedi. Ben de tuttum kütüphaneye gittim, kitapların içinde aradım taradım, bir haftanın sonunda papanın katırının hikâyesini buldum. Şimdi de sizlere aktaracağım.

*

Avignon’u (Avinyon) siz asıl papalar zamanında görmeliydiniz. Şenlikler, şarkılar, danslar gırla giderdi. Halk çok mutluydu. Papalar kenti çok iyi yönettiklerinden, kentte ne kıtlık kalmıştı ne savaş. Ancak içlerinde öyle bir tanesi vardı ki, ölümü tüm ahaliyi gözyaşlarına boğmuştu. Papa Boniface’tı (Bonifas) bu. Öyle nazikti ki, katırının üzerinde gi-

derken herkesi, ister kentin en fakiri isterse en zengini olsun, aynı kibarlıkla kutsardı.

Papanın hayatta çok sevip bağlandığı iki şey vardı: Biri kendi elleriyle dikip büyüttüğü bağı, diğeryse biricik katırı.

Papa bu katıra çok düşkündü. Her gece gidip, ahırın kapısı iyice kapalı mı, yemliğinde bir eksiği var mı diye kontrol etmeden yatmazdı. Hayvan da bu özeni hak edecek kadar güzeldi doğrusu ya! Kırmızı benekli simsiyah tüyleri pırıl pırıl, geniş sağırlı, yere sağlam basan; ponponlar, çanlar ve kurdelelerle süslü başını dik tutarak yürüyen; uysal mı uysal, melek gibi bir hayvan. Sokaktan geçerken ahali katıra hürmette kusur etmez, papanın gönlünü hoş etmenin en iyi yolunun bu olduğunu herkes bilirdi. Tistet Védène'in (Tiste Veden) inanılmaz macerası bunun en iyi kanıtıydı zaten.

Bu Tistet, arsız yüz­süz bir oğlandı. Elini işe sürmediği gibi çırakları da ayarttığı için, kuyumcu babası sonunda oğlanı evden kovmak zorunda kalmıştı. Oğlan, altı ay boş gezenin boş kalfası gibi dolanıp durduktan sonra, bir gün tek başına katırıyla gezen haşmetlinin yanına geldi. Ellerini hayranlıkla birleştirip:

“Aziz peder, ne hoş bir katırınız var! Bırakın da şöyle doya doya bakayım ona! Ah sayın papam, Alman İmparatoru'nda bile yoktur böylesi!” diye başladı söze.

Sonra “Gel bakayım, mücevherim, kıymetlim, inci tanem...” diye methiyeler düzerek, katırı genç bir hanımla konuşur gibi sevdi okşadı.

Temiz yürekli papa çok duygulanmıştı, “Ne iyi bir çocuk! Katırıma ne kadar da kibar davranıyor!” diye geçirdi içinden.

Peki, ertesi gün ne oldu dersiniz? Tistet, eski püskü sarı ceketini atıp, süslü püslü giysilere büründü ve papanın hizmetine girdi. Oysa o güne kadar ancak soylu çocuklarıyla kardinal yeğenlerinin nail olabildiği bir şerefti bu...

İşi bir kez kaptıktan sonra durur mu? Dalavrelerini sürdürüp, katıra aşırı ilgiye devam etti. Öyle ki sonunda yaşlı papa katırın bakımıyla ilgili bütün işleri Tistet’ye devretti.

Tabii bu ilgi ihtimam sadece görünüşteydi. Tistet’yle arsız tayfası, ahırda katıra etmediklerini bırakmıyor, habire kulağını kuyruğunu çekiyorlardı. Hatta bir gün işi, hayvanı çan kulesinin tepesine çıkarmaya kadar götürdüler! Uydurma değil ha, bütün halkın gözü önünde oldu bu olay. Sayısız basamağı zorlukla döne döne tırmanan katır, sahanlıkta kendini üç yüz metre yüksekten Avignon’a bakar bulunca ödü patladı ve öyle bir anırdı ki, sarayın bütün camları zangırdadı.

“O da ne? Katırıma ne yapıyorlar?” diyerek balkona fırladı papa.

“Ah aziz peder! Katırınız çan kulesine çıkmış!” diye açıkladı Tistet yalandan ağlayarak.

“Kendi başına mı çıkmış?”

“Evet aziz peder, kendi başına...”

“Amanın! Delirdi mi ne! Düşüp öleceksin... in oradan aşağı!”

Zavallicık! Katırın da tek isteği buydu zaten, ama onca basamağı nasıl geri insin? Sonunda hayvanı bir sedyeye bağlayıp, halatlarla kuleden sarkıtarak indirmek zorunda kaldılar. Ahalinin gözü önünde bu utanılacak hale düşen katırinsa aklından tek bir düşünce geçiyordu: “Ah hain Tistet! Şuradan bir ineyim de... görürsün sen yarın yiyeceğin çifteyi!”

Hayvan gece gözünü bile kırpmadı. Öyle bir çifte atacaktı ki hain oğlana, tozu dumanı taa Pamperigouste’tan görünecekti. Heyhat! Kendisi için bu oturaklı karşılama töreni tasarlanırken, Tistet ne yapıyordu biliyor musunuz? Papalık gemilerinden birinin içinde, şarkı söyleyerek, kraliçenin Napoli’deki sarayına eğitime gidiyordu. Papa, bu kurtarma operasyonunda gösterdiği yararlılıktan dolayı ona bu onuru bahşetmişti.

Tabii bizim katır ertesi sabah bu habere çok bozum oldu ama “Dur sen!” dedi içinden. “Ben o çifteyi sen gelene dek saklarım.”

Böylece tam yedi yıl geçti. Papanın hardalcıbaşısının öldüğünü duyan Tistet, bu kadroya atanmak için daha eğitimini tamamlamadan bir acele Avig-

non'a döndü. Sarayın salonuna girdiğinde, papa önce onu tanıyamadı. O küçük oğlan gitmiş, yerine sarı lüle lüle saçları, minik sarışın sakalıyla boylu poslu bir delikanlı gelmişti.

“Nasıl! Beni tanıyamadınız mı aziz peder? Ben Tistet Védène!” diye atıldı hiç çekinmeden.

“Tistet?”

“Evet, hani katırınızın bakımını üstlenen çocuk!”

“Haa! Şimdi hatırladım. Ne istiyorsun bakalım?”

“Ah aziz peder! Önce katırınız nasıl onu söyleyin siz bana... gelişimin nedenini sorarsanız, hardalcıbaşı kadrosuna atanmak isterdim.”

“Hardalcıbaşı ha? Ama sen daha çok küçük-sün...”

“Yirmi yaşındayım pederim, katırınızdan beş yaş büyüğüm yani. Katır demişken, öyle çok özledim ki onu. Nasıl, o tatlı katırınızı görmeme izin verecek misiniz?”

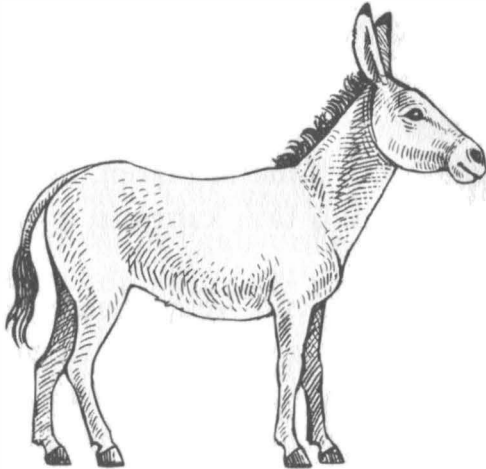
“Evet, evet göreceksin. Ve madem bu kadar çok seviyorsun onu, bir daha ayrılmanıza gönlüm razı olmaz. Seni hardalcıbaşı yaptım gitti!”

Eh, istediği kadroyu koparan Tistet'nin keyfine diyecek yoktu. Ertesi sabah bir kurumla girdi saraydan içeri. Şık bir ceket giyinmiş, şapkasına da kara bir ibis tüyü ilıştirmişti. Bu arada tören alayı

hazırlanmış, katır da tören sonrası gezintiye çıkmak için eyerlemiş halde merdivenin altına bağlanmıştı.

Tistet, hardalcıbaşı nişanlarını takması için papaya doğru yürürken, katırını görüp sırtını dostça sıvazlamak istedi. Bir yandan da bunu fark etti mi diye göz ucuyla papaya bakıyordu. İşte tam sırasıydı... Katır bir güzel gerindi ve içinden “Al sana hain! Yedi yıldır bunu saklıyordum!” diye geçirerek Tistet’ye öyle bir çifte attı ki, tozu dumanı taa Pamperigouste’tan görüldü.

Tistet’den geriye, sadece döne döne yere düşen bir ibis tüyü kaldı.

DENİZ FENERİ

O gece uyuyamadım. Rüzgâr, değirmeni sallayıp çatırdatarak öfkeyle esiyor, çatıdan kiremitleri uçuruyordu. Uzaktan, karanlıklar içinde sallanıp hışırdayan çam ağaçlarının sesi geliyordu. Bütün bu hengâmede, kendini denizin ortasındaymış gibi hissediyordu insan...

Bütün bunlar bana, üç yıl önce içinde uykusuz geceler geçirdiğim deniz feneri günlerimi hatırlattı.

Korsika kıyısına yakın, kıvıll topraklı yabancı bir ada düşünün. Bir ucunda deniz feneri, diğır ucunda bir kartalın yaşadığı eski bir Ceneviz kulesi. Fenerin hemen altında eskiden karantina hastalarının tutulduğu binanın yıkıntıları. Yabancı atlar, keçiler ve deniz kuşları... Bu değirmene gelip yerleşmeden önce, biraz nefes alıp yalnız kalmaya ihtiyacım olduğunda işte bu adada inzivaya çekilirdim ben.

O ıssız adada ne mi yapardım?

Rüzgârın deli gibi esmediği zamanlarda kayalıklara yerleşir, martıların, karabatakların, kırlangıçların arasında neredeyse bir bütün gün oturur, denizi seyrederdim. Ruhun bu mest olma halini bilir misiniz? İnsan bütün düşüncelerden, hayallerden sıyrılıp benliğinden uzaklaşır; denize dalan martıya, bir dalga köpüğüne, uzaklaşan geminin dumanına, bir su damlacığına dönüşüverir adeta. Ah o adada böyle yarı uyur yarı uyanık, ne mutlu saatler geçirdim!

Saat beşe doğru fener bekçileri beni yemeğe çağırırlardı. Ben de dönüp dönüp arkamdaki engin deniz manzarasına bakarak, çalılıkların arasından uzanan keçi yolundan tırmanır, fenere dönerdim.

Fenerin yemek odası pek hoştu. Geniş döşeme taşları, meşe lambriler, ortada dumanı üstünde mis gibi balık çorbası ve bembeyaz terastan içeriye dolan gün batımı manzarası...

Biri Marsilyalı, ikisi Korsikalı üç fener bekçisi vardı. Dış görünüşleri birbirine çok benzeyen bu ufak tefek, sakallı adamlardan Marsilyalı olanı pek becerikli, pek hareketliydi. Ekip diker, balık avlar, deniz kuşlarının yumurtalarını toplar, yabani keçileri kıştırıp süt sağardı. Korsikalılarsa fener işlelerinden başkasına el sürmezlerdi. Üçü de saf, temiz insanlardı ama... İçten içe kuşkusuz çok tuhaf bulmalarına rağmen, çok iyi davranırlardı bana.

Düşünsenize! Sırf keyfi için gelip fenere kapanan bir adam! Otuz günü fenerde, on günü evlerinde geçiren bekçilerse, karaya dönüş gününü iple çekerlerdi. Denizin yükseldiği fırtınalı soğuk kış günlerinde aylarca buraya kapandıkları, çok zor durumlarda kaldıkları da oluyordu.

“Bir seferinde başıma ne geldi mösyö,” diye anlamıştı Bartoli. “Beş yıl önceydi. Yine bir kış günü, fenerde iki kişiydik. Arkadaşla yemek yiyoruz. Birdenbire masanın üzerine düşüvermesin mi? Ne kadar seslensem, sarssam da kendine gelmedi. Ölmüştü...”

Adamcağız öyle korkmuştu ki! Zifiri karanlık fenerde bir ölüyle birlikte kalmak kolay mı!.. Üç gün beklemiş, bir tek gemi bile geçmemişti. Adanın kayalık zemininde mezar kazılamıyordu ki, ölüyü gömsün. En sonunda, yardım gelinceye kadar arkadaşını yıkıntı karantina binasının odalarından birine yerleştirmek gelmişti aklına.

Zavallı yaşlı Bartoli! Bunları hatırlamak bile boncuk boncuk terletiyordu adamcağızı.

*

Yemekte uzun uzun sohbet ederdik. Fener, deniz, deniz kazaları, korsanlar... Sonra güneş batarken ilk nöbetçi piposunu ve kitabını alır başlardı okumaya. Bense terasa çıkardım. Karanlık çökerken ada eflatuna boyanır, kulenin kartalı yuvasına dönerdi. Derken birdenbire fenerin parlak ışığı ya-

nar, hava da iyice serinlemiş olurdu. İçeri girerdim. Fenerci kitabını okurken, rüzgâr deli gibi uğuldar, fener çatırdar, denizin çalkantı sesleri gelirdi.

Gece yarısı nöbet değişimi olunca, ben de aşağıya inerdim. Yataklarımıza yatmadan önce fenerci küçük lambasıyla günlük gözlemini yazardı fener defterine:

Gece yarısı. Deniz kabarık. Fırtına. Açıktan geçen bir gemi görüldü.

GEMİ KAZASI

Hazır rüzgâr bizi Korsika kıyılarına sürüklemişken, izin verin de size korkunç bir deniz hikâyesi anlatayım.

İki-üç yıl kadar önceydi...

Sardunya Denizi'nde, yedi-sekiz deniz gümrüğü memuruyla beraber yolculuk ediyordum. Benim gibi bir acemi çaylak için zor yolculuktu doğrusu! Mart ayı boyunca hava bir tek gün bile açmamış, rüzgâr delice esip durmuş, denizin öfkesi hiç yatışmamıştı.

Bir gece fırtınadan kaçıp, bir adalar grubuna sığındık. Balık çorbası hazırlanırken, Kaptan adanın ucunda sisler içinde kaybolmuş beyaz duvarlı bir yeri göstererek:

“Mezarlığa gelir misiniz?” diye sordu.

“Mezarlık mı? Neredeyiz biz şimdi Kaptan?”

“Lavezzi Adaları'ndayız mösyö. On yıl kadar önce burada feci bir gemi kazası oldu. Kazada ölen

altı yüz kişi bu mezarlıkta yatıyor. Hazır gelmişken ziyaret edelim diyorum.”

“Seve seve.”

Alçak duvarı, zor açılan paslı kapısıyla, kimseciklerin uğramadığı her halinden belli olan bir mezarlıktı burası.

Ziyaretimizi bitirip, kıyıya çıktığımız yere döndük. Ateşin çevresine dizildik. Yemekten sonra konu kazaya geldi haliyle.

“Peki, ama nasıl oldu bu iş?” diye sordum Kaptan’a.

“Nasıl mı oldu?” diye yanıtladı içini çekerek. “Ne yazık ki bunu kimse bilmiyor. Bildiğimiz tek şey, geminin Kırım’a gidecek birlikleri alarak bir gece önce Toulon’dan (Tulon) yola çıktığı. Korkunç bir fırtına varmış. Ertesi gün rüzgâr biraz hafiflese de, deniz hiç yatışmamış. Sisten göz gözü görmüyormuş. Sabah geminin dümeni kırılmış olmalı. Yoksa kaptan gelip bu kayalara toslamazdı. Çok yaman bir denizciydi, hepimiz tanıyoruz.”

“Geminin kaçta battığı sanılıyor peki?”

“Öğle saatlerinde olmalı. Sahil gümrük görevlilerinden biri anlatmıştı. Adam on bir buçukta pencerenin kanatlarını bağlamak için dışarı çıktığında, rüzgâr kasketini uçurmuş. Kasketi yakalayayım diye koşarken uzakta bir gemi görmüş. Öyle hızlıymış ki gemi, hemen gözden kaybolmuş. Bu, işte o batan gemi olmalı. Çünkü yarım saat sonra bu

adanın çobanı kayalıklarda bir gürültü duymuş... aa, işte size bahsettiğim çoban. Selam Palombo! Korkma, gel ısın biraz!”

Çoban, kukuletayla örtünmüş, yaşlı, yarı deli bir cüzzamlıydı. Olay günü neler olduğu sorulunca, hastalıktan kocaman olmuş dudağını eliyle kaldırarak anlatmaya başladı... Öğleye doğru kayalıklardan korkunç bir çatırtı sesi gelmiş. Ada o gün sularla kaplı olduğundan, ancak ertesi gün dışarı çıkabilmiş. Kıyının enkazla kaplı olduğunu görünce, hemen kayığına atlayıp yardım getirmeye gitmiş.

“Evet mösyö,” diye açıkladı Kaptan. “Kaza haberini bize bu zavallı adamcağız getirdi. Korkudan deliye dönmüştü. O günden sonra da akıllı bir daha tam yerine gelmedi zaten. E tabii, o içler acısı manzarayı görmek... Kaptanı iki dirhem bir çekirdek kıyafetiyle, papazı boynunda ayin şalıyla bulduk. Kazadan bir kişi bile kurtulamadı.”

Kaptan anlatmayı bırakıp bağırды: “Nardi, dikkat et! Ateş sönüyor!”

Nardi'nin attığı tahtalarla alevler tekrar canlanırken, Lionetti sözü aldı:

“En acısı da ne biliyor musunuz? Kazadan üç hafta önce aynı yerde bir başka korvet daha kaza yapmıştı, ama o sefer mürettebatı ve korvetteki yirmi askeri kurtarabilmiştik. Askerler tekrar Toulon’a döndüler ve bir süre sonra başka bir gemiyle

yeniden yola çıktılar. Bu, hangi gemiydi dersiniz? Evet, kayalarda parçalanan geminin ta kendisi! Birinci seferde kurtulan o yirmi askerin hepsini kıyıda ölü bulduk. Daha birkaç hafta önce evimde ağırlarken bizleri kahkahalara boğan sarışın onbaşının cesedini bizzat ben kaldırdım. Ah insanın yüreği dayanmıyor...”

Herkes uykuya dalınca, ben kazayı kafamda canlandırmaya koyuldum. Gemi limandan ayrılıyor. Deniz çok kötü, ama herkes usta kaptana güveniyor, o yüzden de içleri rahat. Sabah, sisi gördüklerinde endişe başlıyor. Mürettebat güverteye toplanıyor. Askerler aşağıda. Gemi öyle yalpalıyor ki, ayakta bile duramıyor insan.

Parisli onbaşı yine de şakalarından vazgeçmiyor: “Gemi kazası mı! Eğlenceli bir şey canım şu kaza dedikleri. Bir soğuk banyonun ardından kurtarılıdınız mı, gelsin Kaptan Lionetti’nin evinde tavuk ziyafeti!”

Kahkahalar...

Derken bir çatırtı... O da ne?

Sırılsıklam bir miço koşarken bağılıyor: “Dümen gitti!”

“Güle güle!” diye bağılıyor çılgın onbaşı, ama bu kez kimse gülmüyor.

Kargaşa başlıyor. Kontrolde çıkan gemi rüzgâr gibi uçuyor. Kasketi uçan gümrükçü işte bu sıra-

da görüyor gemiyi. Derken top patlamış gibi bir ses geliyor geminin burnundan. Kör kayalar! Umut yok artık. Kaptan kamarasına inip iki dirhem bir çekirdek giyiniyor. Aşağıda askerler sessiz. Onbaşılı bile gülmüyor... O sırada papaz omuzunda ayin şalıyla çıkageliyor: “Diz çökün evlatlarım!”

Herkes emre uyuyor, dua başlıyor.

Derken korkunç bir sarsıntı. Çılgınlıklar... Her şey bir anda bitiyor...

Bütün geceyi, kafamda on yıl önceki kazayı böyle yeniden kurgulayarak geçirdim. Uzaktan fırtınanın sesi geliyor, teknemiz palamarını gıcırdatarak kayaların arasında beşik gibi sallanıyordu.

GÜMRÜKÇÜ DENİZCİLER

Bu hüzünlü Lavezzi Adaları yolculuğunu yaptığım *Emilie*, gümrüğe ait, yarım güverteli eski bir gemiydi. Gemide rüzgârdan, dalgalardan ve yağmurdan korunmak için sadece damı katranla sıvanmış, içine ancak bir masa ve iki yatağın sığabileceği bir güverte köşkü vardı. Kötü havalarda tayfaların halini görmeliydiniz. Yüzlerinden sular aka aka, ıslak gömleklerinden buharlar çıkara çıkara bankların üzerinde iki büklüm oturmaktan başka çareleri yoktu. Gemide ateş yakılamıyor, kıyı da çoğu zaman ulaşılamayacak kadar uzak oluyordu. Yine de hiçbiri halinden şikâyetçi değildi. En kötü günde bile ne soğukkanlılıkları ne de neşeleri eksiliyordu. Hayret doğrusu! Bu gümrükçü denizcilerin yaşamı çok zordu çünkü...

Hemen hepsi evli, çocukluydular. Ailelerini karada bırakıp, aylarca bu tehlikeli kıyılarda dolaşıp duruyorlar, küflü ekmek ve soğanla besleniyorlar-

dı. Ve karşılığında yılda ancak beş yüz frank kazanıyorlardı! Bu, ailelerinin de sefalet içinde yaşaması anlamına geliyordu, ama hepsi de hallerinden memnun görünüyor, şikâyet etmiyorlardı.

İçlerinde en neşelisi, en mutlusu ise Palombo'ydu. Hep şarkı söylerdi. Fırtınalı günlerde bile... Dalgalar yükselip gök karardığında, gemide kaygılı bir sessizlik olsa bile, Palombo'nun sakin sesi şarkıya başlardı:

Hayır efendim

Bu ne büyük onur

Lizet çok akıllı usludur

Ayrılmaz hep köyünde durur...

Ve bora gemiyi boydan boya inletse, sular güverteyi kaplasa da, rüzgârın hafiflediği anlarda nakarat devam ederdi:

Lizet çok akıllı usludur

Ayrılmaz hep köyünde durur...

Yağmurun sağanaktan boşanırcasına yağdığı o günse, olağan şarkı sesini duyamamıştım. Bu öyle alışılmadık bir durumdu ki, kafamı dışarı çıkarıp sordum:

“Hey! Palombo! Şarkı yok mu bugün?”

Yanıt gelmedi. Palombo bankında hareketsiz yatıyor, dişleri birbirine çarpıyordu. Bütün vücudu ateşten titriyordu.

“Yine ciğerleri tuttu,” diye açıkladı arkadaşları üzgün üzgün.

Akciğer zarında iltihap varmış. Ben ömrümde, kapkara göğün altında, eski kauçuk bir mantoya sarılmış, sırsıklam titreyen bu adamdan daha yürek burkan bir şey görmedim. Soğuk, rüzgâr, dalgaların yarattığı sarsıntı hastayı daha da kötüleştiriyordu. Karaya çıkmak şarttı.

Neden sonra gemiyi küçük sakın bir koya yanaştırıp, Palombo'yu oradaki gümrük memurunun evine taşıdık. İçeride gümrükçü, ailesiyle birlikte yemek yiyordu. Bebeğini emziren genç anne, baba ve çocuklar... Hepsi de soluk sararmış yüzleri ve mor halkalarla çevrili kocaman gözleriyle bize baktılar.

“Bu çok zor bir görev,” diye fısıldadı denetleme memuru, “İki yılda bir gümrükçülerimizi değiştirmek zorunda kalıyoruz. Hep sıtmaya yenik düşüyorlar...”

Bir an önce bir doktor bulmalıydık, fakat en yakın doktor otuz-kırk kilometre uzaktaydı. Gümrükçünün karısı, dışarıdan kuzenini çağırıp doktor aramaya yolladı. Sonra da, kestane ve peynirden oluşan yemeklerini bitiren çocukları yatırmaya götürdü. Baba ise el fenerini alıp kıyıyı teftişe gitti.

Bizler odada kaldık. Ateşin yanında pis bir döşegin üzerinde titremekte olan Palombo'nun acısını biraz olsun dindirebilmek için, kızdırdığımız tuğlaları yanlarına koymaktan başka bir şey gelmiyordu elimizden. Yanına yaklaştığımda bazen zavallı

adamcağız beni tanıyor, ateşten aldığımız tuğlalar kadar sıcak elleriyle, minnetle ellerimi tutuyordu...

Gözümüzü kırpmadan sabahı ettiğimiz kederli bir gece oldu. Sabah fırtına tekrar başladı. Arada rüzgâr evin içine doldukça alevler harlanıyor, acıyla köşesinde inlemekte olan arkadaşlarına hazin gözlerle bakan denizcilerin yüzlerini aydınlatıyordu. Elden gelen bir şey yoktu. Denizlerin bu sakin ve sabırlı işçileri derin derin içlerini çekiyorlar, isyan etmiyorlardı. Bir iç çekiş, o kadar... Yine de yanılıyor olabilirim. Bir aralık ateşe odun atmak için önümden geçen bir gümrükçü, kısık sesle şöyle dedi bana: “Görüyorsunuz ya bayım... bizim meslek de işte böyle bazen çok eziyetli.”

YAŞLI ÇİFT

Geçen sabah Azan Baba bana Paris'ten bir mektup getirdi:

Sevgili arkadaşım, senden bana bir iyilikte bulunmanı isteyeceğim. Değirmenini bir günlüğüne kapatıp, Eyguières'e (Eygiyer) gidebilir misin? Sana on beş-yirmi kilometre uzaklıkta, büyük bir kasaba burası. Yaklaşınca, Yetim Kızlar Manastırını sor. Manastırdan sonraki ilk eve kapıyı çalmadan gir -kapısı hep açıktır zaten- ve "Merhabalar! Ben Maurice'in (Moris) arkadaşayım..." de. İşte o zaman koltuklarında oturan yaşlı ama öyle yaşlı ki, artık iyice pinponlaşmış iki ihtiyarcık seni kucaklayacaklar. Onları benim yerime öp. Hep benden bahsedecek, binbir şey anlatacaklardır sana. Gülmeden dinle olur mu? Onlar benim on yıldır görmediğim dedem ve ninem. Çok uzun zaman oldu evet! Ama ne ben Paris'ten kopup gidebiliyorum ziyaretlerine ne de onlar bana gelebiliyorlar. İyi ki

sen oradasın da seni öptüklerinde beni öpmüş gibi olacaklar... Ben zaten daha önce bizden, dostluğumuzdan bahsetmiştim..."

Aman ya, oldu mu şimdi!.. O sabah hava öyle güzeldi ki, bu münasebetsiz mektup gelmeseydi, bütün günü güneşin altında pinekleyerek geçirecektim. Heyhat, elden ne gelir? Değirmeni homurdanarak kapatıp, düştüm yollara...

Kasabaya vardığımda saat ikiye geliyordu. Yaşlı bir teyzeye sorup Yetim Kızlar Manastırı'nı buldum ve hemen yanındaki eve kapıyı çalmadan giriverdim. Duvarları pembe boyalı koridorun sonunda, sol taraftaki odanın yarı açık kapısından, büyük bir saatin tik takları ve heceleye heceleye okuyan bir çocuğun sesi geliyordu: "Ve A-zi-ze İ-ren ba-ğır-dı..."

Yavaşça yaklaşıp kapıdan içeri baktım. Parmaklarının ucuna kadar buruşmuş pembe yanaklı pinpon bir dede koltukta uyuyor, ayağının dibinde de, mavi bir pelerinle mavi başlıktan oluşan yetim kıyafeti içinde bir kızcağız, kendinden büyük kocaman bir kitaptan Azize İren'in hikâyesini okuyordu: "O an-da i-ki ars-lan ü-ze-ri-ne at-la-dı..."

İşte tam o anda ben içeri girince, Azize İren'in aslanından daha korkutucu bir etki yaratmış olacağım ki, kızcağız bir çığlık attı, kitap yere düştü, yaşlı dede uyandı. Bütün bu hengâme içinde ben de ne yapacağımı şaşırıp "Merhabalar! Ben Maurice'in arkadaşıyım!" diye bağırdım.

Ah! Zavallı adamcağızın kollarını açarak gelip bana nasıl sarıldığını görmeliydiniz!

Heyecanla “Hoş geldin! Hoş geldin!” derken, yüzündeki her bir buruşuk ayrı gülüyordu. Kıpırmızı yüzüyle içeri doğru bağırdı:

“Mamette!” (Mamet)

Derken kapı açıldı, kafasında fırfırlı bonesi, elinde dantelli mendiliyle dünyada görüp görebileceğiniz en tatlı yaşlı nine olan Mamette girdi içeriye. İki ihtiyar birbirlerine öyle benziyorlardı ki, pinpon dedeye elbise giydirdeniz aynı Mamette Nine olacaktı.

“Maurice’in arkadaşı...” dendiğini duyar duymaz, Mamette mendilini fırlatıp, ağlamaya başlamaz mı?

Hemen beni bir iskemleye oturtup, içeriye ışık girsin diye panjurları sonuna kadar açtılar. İkisi de birer elimden tutup, başladılar sormaya:

“Nasıl? İyi mi? Ne yapıyor? Niye gelmiyor? Hayatından memnun mu?”

Ben de bildiğim kadarıyla cevap verdim, bilemediklerimi de uydurdum. Pencereleri iyi kapanıyor mu, duvar kâğıtları ne renk emin değildim doğrusu ama; “Ah evet,” diyordum, “duvar kâğıtları mavi, üstünde de çiçekler var...”

“Ya, öyle mi?” diyordu Mamette. “Ne iyi çocuktur!”

“Evet, çok iyi çocuktur sahiden de!” diye devam ediyordu dede hayranlıkla.

Saatlerce böyle konuşup durduk. Sonra birden dede koltuğunda doğrulup, “Mamette, belki de öğle yemeği yememiştir çocukcağız,” dedi.

Ben önce Maurice’ten bahsediyorlar sandım, ama meğer beni söylüyorlarmış.

Bir çırpıda masa kuruluverdi. İki parmak süt, biraz hurma ve meyveli tart. Bir taraftan eski eşya kokan bu aydınlık ve huzurlu odayı incelerken, farkına varmadan hepsini mideye indirivermiş ve biraz da ayıp etmişim bu oburluğumla. Ama ne yapayım, özellikle de yan yana duran iki küçük yatak çekmişti dikkatimi. Sabaha karşı ihtiyarcıklar yataklarında yatıyorlar. Saat üçü çalıyor. Bütün yaşlılar gibi bu saatte uyanıyorlar.

“Uyuyor musun Mamette?”

“Hayır canım.”

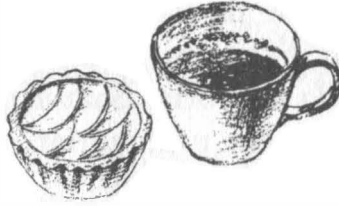
“Maurice ne kadar da iyi çocuktur değil mi ya?”

“Öyledir, öyledir, çok iyidir çocuktur.”

Ben böyle sohbet ettiklerini hayalimde canlandırırken, odanın öte tarafında heyecanlı dakikalar yaşanıyordu. En üst rafta on yıldır Maurice’i bekleyen vişne konservesi indirilip benim şerefime açılacaktı. Dedecik bir iskemleye çıkmış üst rafa uzanmaya çalışırken, Mamette korkudan nefes nefese onu izliyor, açılan dolaptaki çamaşırlardan hafif bir bergamot kokusu geliyor... Çok hoştu doğrusu.

Neyse efendim, kavanoz binbir zorlukla indirildi. Mamette şeker koymayı unutmuş olduğundan pek lezzetli olmasa da, ben sesimi çıkarmadan bütün vişnelerimi yedim. Ne yapalım insan yaşlanınca biraz dalgınlaşıyor ister istemez...

Sonra yolum uzak olduğu için izin istedim. Dedik, beni yola kadar geçirirken, Mamette de kafasını tatlı tatlı sallayarak kapı aralığından arkamızdan bakıyordu...

İKİ BALAD

Bu sabah kapımı açınca, değirmenin etrafındaki çimenlerin bembeyaz bir halı gibi kırağıyla kaplı olduğunu gördüm. Dört bir yan Kuzey ülkeleri gibi buza kesmiş. Gökte bir leylek sürüsü “Havalar soğudu... havalar soğudu...” diye bağırarak sıcak ülkelere göç ederken, ben de size bu iki baladı yazıyorum.

VELIAHDIN ÖLÜMÜ

Küçük veliaht hasta, küçük veliaht can çekişiyor... Bütün ülkeyi bir hüznün sarmış. Hizmetliler telaş içinde mermer merdivenlerden bir yukarı bir aşağı koşturuyorlar. Koridorlarda saray erkânı alçak sesle son haberleri birbirine iletiyor, hanımlar işlemeli mendilleriyle gözlerini silip duruyorlar. Bir grup hekim limonlukta toplanmış neler yapılabileceğini tartışırken, veliahdın unutulmuş doru atı boş yemliğinin önünde acı acı kışnıyor.

Kral, ağladığını kimse görmesin diye kendini bir odaya kapatmış. Kraliçe ise oğlunun baş ucunda hüngür hüngür ağlamakta.

Dantelli yatak örtüleri içinde yatan veliahdın yüzü, yastıklarından daha beyaz. Gözleri kapalı. Herkes uyuduğunu sanıyor, ama o uyumuyor. Ağlayan annesine dönüp, “Niçin ağlıyorsunuz anneciğim?” diye soruyor. “Unutmayın ki ben veliahdım ve veliahtlar böylece ölüp gitmezler...” Kraliçe ce-

vap vermek istese de, hıçkırıkları buna engel oluyor.

Biraz korkmaya başlayan veliaht, “Ölümün beni almasına izin vermeyeceğim,” diyor. “Hemen kırk tane mızraklı asker getirin. Bana yaklaştırmaya kalkarsa ölümün vay haline!”

Kraliçe, çocuğun gönlü hoş olsun diye bir işaret veriyor, askerler gelip diziliyorlar. Veliaht ellerini çırpıyor. Tanıdığı bir askeri yanına çağırıyor:

“Ölüm beni almak isterse, onu öldürürsün değil mi?”

“Tabii Majesteleri...” diyor asker ama gözünden iki damla yaşın akmasını engelleyemiyor.

Bu sırada rahip, veliahda yaklaşıp alçak sesle bir şeyler anlatıyor. Çocuk şaşırıyor, “Söylediklerinizi anlıyorum sayın rahip, ama çok para versek arkadaşım Beppo benim yerime ölemez mi peki?”

Rahip yine konuşuyor, çocuk daha da şaşırıyor. “Neyse ki,” diyor, “öldüğüm zaman cennet bahçesinde yine veliaht olacağım. Bana hemen en güzel giysilerimi getirin ki, cennete veliaht kostümüyle girebileyim.”

Rahip tekrar yaklaşıp anlatmaya başlıyor fakat kralın oğlu öfkeyle sözünü kesiyor. “O zaman,” diyor bağırarak, “veliaht olmanın ne anlamı var ki?” ve başını duvara dönüp acıyla ağlıyor.

KAYMAKAMIN KIR GEZİSİ

Kaymakam seçim turunda. Önde arabacısı, arkada uşağı, kaymakamlık arabasına kurulmuş, bölge toplantısına gidiyor. Kaymakam bu önemli gün için en şık giysilerini giymiş, dizleri üzerindeki kabbartma işlemeli deri çantaya hüznle bakıyor.

Çantanın içinde kaymakamın birazdan halka hitaben yapacağı konuşmanın metni var. “Sevgili vatandaşlar...” ama ne kadar tekrarlarsa tekrarlasın konuşmanın devamını getiremiyor.

Arabanın içi ne kadar da sıcak oldu. Hava alev alev... yollar tozla kaplı. Kaymakam uzakta küçük bir meşe korusu görerek aniden irkiliyor.

Sanki korusu, “Gelin Kaymakam Bey, gelin de konuşmanızı burada ağaçlarımdın gölgesinde tamamlayın,” der gibi.

Kaymakam, adamlarına beklemelelerini söyleyerek koruya giriyor. Korudaki kuşlar, menekşeler, yerden kaynayan sular kaymakamı şık kıyafetle-

ri içinde görünce korkuyorlar. Kuşlar şakımayı kesiyor, su kaynakları ses çıkarmaktan çekiniyor, menekşeler otların arasına gizleniyor... Bu küçük dünyada daha önce kaymakam gören olmamış.

Kaymakam Bey ise sessizlik ve serinlikten mest olmuş, oturuyor çimenlerin üzerine, açıyor çantasını, kâğıtlarını çıkarıyor.

“Bu bir sanatçı!” diyor ötleğen.

“Hayır, parlak pantolonuna bakılırsa bu bir prens olmalı!” diyor şakrak kuşu.

“İkisi de değil,” diyor yaşlı bir bülbül. “Bütün yıl kaymakamlık bahçesinde şakıdım, bu bir kaymakam!”

“Kaymakammış! Kaymakammış!” diyor bütün kuru.

“Ne kadar da kel!” diyor tepeli tarla kuşu.

“Tehlikeli midir?” diye soruyor menekşeler.

Yaşlı bülbül “Hayır!” diyor.

Bunun üzerine kuşlar yeniden ötmeye, sular yeniden şırıldamaya başlıyor. Menekşeler saklandıkları yerden başlarını uzatıyorlar.

Ve Kaymakam Bey bütün bu seslerin arasında “Sevgili vatandaşlar...” diye başlıyor konuşmasına. Bir kıkırtıyla duruyor. Arkasını dönüyor, bir ağaçkakandan başka bir şey göremiyor. “Sevgili vatandaşlar...” diye başlayacak oluyor, fakat menekşeler “Kokularımızı duyuyor musunuz?” diye soruyorlar. Su kaynakları ilahi bir müzikle çağlıyor.

Kuşlar en güzel şarkılarını söylüyor. Kısacası bütün kuru el birliği edip adamcağızın konuşmasını hazırlamasına engel oluyor.

Nihayet bir zaman sonra beyefendinin geri gelmediğini gören adamları merakla koruya dalıyorlar. Bir de ne görsünler! Kaymakam Bey pejmürde bir şekilde otların üzerine yüzüstü uzanmış, me nekşe çiğneyerek şiir yazmıyor mu?

BIXIOU'NUN EVRAK ÇANTASI

Bir Ekim sabahı, Paris'ten ayrılmadan birkaç gün önce, tam kahvaltı ederken, yaşlı, üstü başı dökülen, kamburu çıkmış bir ihtiyar geldi evime. Yılların taşlama ustası Bixiou (Biksiyu) idi bu adam. Ya! Parisliler, onca yıl hiciv yazılarıyla, karikatürleriyle sizleri kah kızdıran kah güldüren Bixiou...

“Zavallı köre acıyın!” diyerek odama girip masaya öyle bir çarptı ki, bu kör taklidinin inandırıcılığı karşısında kendimi tutamayıp güldüm.

Fakat, “Şaka yapıyorum sanıyorsunuz değil mi... bakın gözlerime,” diyerek bembeyaz göz bebeklerini yüzüme çevirince, anladım ki doğru söylüyor.

“Yıllarca asitli mürekkeple yaza yaza sonunda kör oldum,” dedi. Söyleyecek bir şey bulamadım.

“Benimle kahvaltı etmek ister misiniz?” diye sordum.

Seve seve kabul etti. İştahla yemeye koyuldu.

“Ah,” dedi. “Ne zamandır kahvaltı etmiyorum. Günlerim bakanlıklarda, tütüncü dükkânı açma izni çıkarmak için uğraşmakla geçiyor. Ne yaparsınız, artık ne yazabiliyorum ne de karikatür çizebiliyorum. Evi de geçindirmek lazım.

Eskiden hep mareşallerin, prenslerin sofralarındaydım. Onları eğlendirdiğim için ya da haklarında taşlama yazarım diye korktuklarından, beni sofralarından eksik etmezlerdi. Artık kimse benden çekinmiyor. Eh öyle olunca davet eden de kalmadı. İşte bir sanatçının sonu.”

Susup yemeye devam etti. Onu böyle görmek çok üzücüydü. Ekmeğini, çatalını kaybediyor, yoklaya yoklaya bardağını arıyordu. Zavallı adam!

Neden sonra tekrar başladı söze. Artık gazete okuyamadığından, eşinin de ona hiç yardımcı olmadığından yakındı.

“Kızım olsa, o bana okurdu,” diye devam etti. “Ama evden bir boğaz eksilsin diye onu yetimhaneye yerleştirmek zorunda kaldım. O da ayrı terane! Dokuz yıllık hayatında yakalanmadığı hastalık kalmadı... Bir de öyle donuk... öyle çirkin... Benden daha çirkin diyeceğim... sanki bir ucube... Her neyse. Sizi aile sorunlarımla daha fazla sıkmayayım.”

Kahvaltının ardından güzel sanatlar, edebiyat, basın üzerine uzunca bir de nutuk çekerek, bir hoşça kal bile demeden kalktı gitti.

O gidince kendimi öyle üzgün, öyle keyifsiz hissettirdim ki. Uzaklara kaçmak, ağaçlar görmek, güzel bir şeyler koklamak istiyordum. O ne kindi öyle... Hele kızından bahsederken ki o hoşnutsuzluk ifadesi...

Derken körün oturduğu sandalyenin altında ayağıma bir şey çarptı. Baktım, evrak çantası oraya düşmüş. Eskiden herkesin dilinde dolaşan, içindekilerden pek çekinilen bu evrak çantasının tüm kâğıtları ortalığa saçılmış.

Bunları toplayayım derken, bir de baktım çiçekli kâğıda yazılı bir tomar mektup. Hepsisi de, “*Sevgili babacığım*” diye başlıyor, “*Céline Bixiou, Mer-yem’in Çocukları Yetimhanesi*” diye bitiyordu.

Sonra, difteri, kızıl, kızamık gibi çocuk hastalıkları için eski reçeteler... (gerçekten de kızcağızın geçirmediği hastalık kalmamıştı).

Nihayet, içinden birkaç kıvrıkcık sarı saç telinin fırladığı kapalı bir zarf... üzerinde bir not: “*Celine’in 13 Mayıs’ta yetimhaneye girerken kesilen saçları*”.

Bixiou’nun evrak çantasında bunlar vardı işte.

Ah Parisliler hepiniz aynısınız. Onca alay, şeytani gülüşler, acımasız şakalar, sonra da “*Celine’in 13 Mayıs’ta yetimhaneye girerken kesilen saçları*”...

ALTIN BEYİNLİ ADAMIN MASALI

Eğlenceli öyküler isteyen hanımefendiye

Hanımefendi, mektubunuzu okurken pişmanlığa kapıldım. Öykülerim hep biraz acıklı olduğu için kendime kızdım ve size bugün çok neşeli bir masal yazmaya karar verdim.

Doğru ya, niye üzgün olayım! Bu aydınlık tepede, güneş, müzik ve kuş cıvıltıları içinde keyfi-me diyecek yok. Ne var ki, Paris'ten burada bile uzaklaşamıyorum. Mesela bugün bir arkadaşımın ölüm haberini aldım ve artık ne kuş sesi kaldı ne bir şey... İşte bu yüzden hanımefendi, sözümü tutamayıp, size yine acıklı bir öykü yazacağım.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, altın beyinli bir adam varmış. Ya hanımefendi, tamamı altından bir beyni varmış bu adamın. Doğduğunda kafası öyle kocaman, öyle ağırmış ki, doktorlar bebeğin fazla yaşamayacağını söylemişler. Ama öyle

olmamış, çocuk o koca kafasıyla öteye beriye çarpa çarpa, düşe kalka büyümüş. Yine bir gün düşüp kafasını mermere çarpınca, yarasından birkaç damla altın akmış. Çocuğun altın beyinli olduğunu böyle anlamış ailesi, ama bu bir sır olarak kalmış. Annesi onu sokağa bırakmaz, “Yoksa seni çalıp götürürler, mücevherim!” diye severmiş oğlunu.

Oğlan on sekiz yaşına gelince, ailesi büyük sırrı açıklayıp, onu bugüne kadar getirmeleri karşılığında biraz altın istemiş. Çocuk hemen çıkarıp –nasıl olduğu masalda anlatılmıyor– büyükçe bir parça altını gururla annesinin kucağına fırlatmış... sonra da kafasının içindeki zenginlikten başı dönmüş bir şekilde, hazinesini har vurup harman savurduğu bir hayata başlamış.

Altınını, sanki hiç sonu gelmeyecekmiş gibi hesapsızca harcıyormuş. Derken bir sabah uyandığında külçenin çoğunun eriyip gittiğini fark etmiş ve buna bir dur demek zamanının geldiğini anlamış.

Parasını alın teriyle kazandığı yepyeni bir hayata başlamış. Ne çare ki, sırrını bilen bir arkadaşı onu gizlice takip etmişmiş ve bir gece o uyurken, kafasından bir parça daha çalıp götürmüştü.

Günün birinde, altın beyinli adam ufak tefek, sarışın bir kadına aşık olmuş. Kadın da ona aşık olmuş, ama süslü püslü giysileri, pahalı ayakkabıları da pek seviyormuş. Sürekli, “Biz çok zenginiz değil mi kocacığım? Hadi bana pahalı bir şeyler al!” di-

yormuş. Adamcağız da her seferinde gülümseyip, istediklerini alıyormuş.

Bu, böyle iki yıl sürmüş. Sonra bir sabah sarışın eş bilinmeyen bir sebeple ölüvermiş.

Çok üzülen altın beyinli adam, elinde ne varsa eşine şatafatlı bir cenaze töreni düzenlemek için harcayıp bitirmiş. Ondan kim ne istediye, bir an bile düşünmeden vermiş.

Tören bitip de mezarlıktan dönerken, bir vitrinde çok şık bir çift ayakkabıya gözü takılmış. Eşinin öldüğünü unutarak, “Ah benim sevgili karıcığım bunları ne kadar beğenir!” diyerek girmiş dükkâna. Biraz sonra, satıcı kadın dükkânın arka tarafından bir çığlık duymuş. Koşarak gelince ne görsün? Bir elinde vitrindeki şık ayakkabıları tutan sersem bakışlı bir adamcağız, kanla kaplı diğer elinin tırnakları arasında altın kırıntılarıyla durmuyor mu...

İşte altın beyinli adamın masalı böyle hanımefendi.

*

Gerçeklikten çok uzak gibi görünse de, bir yönüyle çok doğru bir masal bu... Dünya, beyinlerini tüketerek yaşamlarını sürdürmek zorunda kalan insanlarla dolu. Her gün acı çekerler ve gün gelip de bu acı canlarına yetince...

ŞAİR MISTRAL

Geçen Pazar uyandığımda, insanın içini sıkan yağmurlu ve kasvetli bir hava vardı. Bugünü evde bir başıma geçireceğime, değirmenime on beş kilometre kadar uzakta küçük bir köyde yaşayan şair arkadaşım Frederic Mistral’i ziyarete gideyim dedim.

Elime asamı, kitabımı ve pelerinimi aldığım gibi düştüm yola!

Yollarda kimsecikler yoktu. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında üç saat kadar yürüdükten sonra Maillane (Maylane) Köyü’ne ulaştım.

Herkes Pazar ayini için kiliseye gittiğinden, bomboş sokaklardan geçerek, şairin köyün en ucundaki evine vardım. İçeride biri yürüyor ve yüksek sesle konuşuyordu. Bir an elim zilde kalakaldım. “Bu o. Çalışıyor... Dörtlüğünü bitirmesini mi beklesem?.. Aman canım ne yapalım, gireyim en iyisi...”

Mistral, “Ah! Sen misin!” diye bağırarak kucakladı beni. “Ne iyi ettin de geldin! Bugün köyde bay-

ram var. Müzik, boğa güreşleri, geçit töreni, danslar... Annem ayinden dönünce hemen yemeğimizi yer çıkarız!”

O bunları söylerken, ben de uzun zamandır görmediğim bu küçük salonu inceliyordum. Yine aynı sarı kareli kanepeler, iki hasır koltuk, şöminenin üzerinde Venüs heykelleri, camın yanında yazı masası...

Masanın üzerinde de Mistral'ın yedi yıldır üzerinde çalıştığı yeni şiiri *Calendal* duruyordu. Son mısrayı yazalı altı ay olmuştu, ama hâlâ eserinden ayıramıyordu. Bilirsiniz, hep düzeltilecek bir mısra, kulağa daha hoş gelecek bir uyak arama çabası olur ya... Bir de Mistral, sanki cümle alem eserlerini o dilde okuyacak da, verdiği emeği takdir edecekmiş gibi her zaman Provence dilinde yazdı. Hey gidi büyük şair! Sanki Montaigne (Monteyn) “*Pek az kişinin değerini anlayabileceği bir sanata neden bu kadar emek verdiğini soranlara ‘Pek az kişi bile olsa bana yeter. Bir kişi bile olsa, hatta hiç kimse olmasa da olur’ diyen sanatçıyı unutmayın*” sözünü sanki onun için söylemiş.

Ben bu yeni eseri incelerken, odaya bir anda müzisyenler dolmuştu. Meğer bayramlarda, bütün Belediye Meclisi üyelerinin evine teker teker gidip müzik çalma adeti varmış. Mistral de meclis üyesi olduğundan, ilk ona gelmişler.

Onlar gittikten sonra oturduk, annesinin kurduğu tertemiz sofrada, kızarmış oğlak eti, dağ peyniri, şıra, incir ve misket üzümünden oluşan nefis bir yemek yedik.

Mistral, “Haydi artık çıkalım!” dediyse de, ben önce yeni eserinden bölümler okumasında ısrar ettim. O da beni kırmadı, ahenkli sesiyle okumaya başladı.

Eserde, kendi halinde bir balıkçı olan Calendal, aşkı uğrunda bir kahramana dönüşüyor, insanüstü çabalarının sonunda Esterelle’e kavuşuyordu.

Okudu, okudu, ben de onu yaşlı gözlerle dinledim. Sonunda “Bu kadar şiir yeter!” dedi. “Artık bayrama katılma zamanı.”

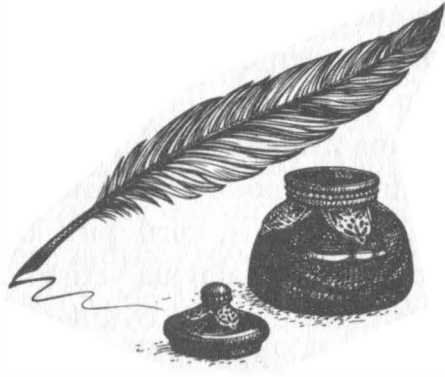
Çıktık. Bütün köy, sokaklara dökülmüştü. Rüzgâr bulutları sürüklemiş, pırıl pırıl bir gökyüzü bırakmıştı geriye. Geçit alayına yetiştik. Sonra boğaları, güreşleri, türlü çeşitli oyunları ve dansları izlemeye gittik. Döndüğümüzde hava kararmaya başlamıştı.

Akşam yemeğinden sonra bana biraz daha şiir okumasını rica ettim. Mistral yine Provence dilinde yazdığı mısraları okurken, bir zamanlar kraliçelerin konuştuğu, şimdi artık pek az kimsenin anlayabildiği güzelim ana dilini yaşatmak için verdiği çabaya bir kez daha hayran kaldım. Gözümün önüne eski bir saray geldi. Bütün incelikli süslemeleri, güzelim oymaları, renkli camları kırılıp dökülüp

harabeye dönünce, bütün bu yıkıntıların arasında derme çatma birkaç köy evi kuruluyor. Sonra bir gün, bu evlerde yaşayan köylülerden birinin oğlu köhnemiş saraya hayran kalıyor. Böyle yıkık dökük kalmasına gönlü el vermiyor ve sarayı eski ihtişamına kavuşturmak için başlıyor çalışmaya...

İşte bu saray Provence dilidir.

Köylü oğlan ise Mistral.

BİR NOEL AYİNİ HİKÂYESİ

1

“**T**rüf mantarlı iki hindi mi dedin Garrigou (Garrigu)?”

“Evet muhterem peder. Tıka basa trüf mantarı dolu iki leziz hindi. Doldurulmalarına ben yardım ettim de ondan biliyorum...”

“Oh oh! Trüf mantarına bayılırım! Söylesene başka ne vardı?”

“Ah! Neler neler! Sülünler, orman tavukları, çalı horozları... şöyle kocaman kocaman alabalıklar...”

“Deme!”

“Evet muhterem peder! Ya gümüş takımlar, çiçekler, şamdanlarla süslü masa... Böyle Noel ziyafeti görülmemiştir. Marki çevredeki bütün soyluları davet etti. Orada olacağınız için çok şanslısınız...”

“Tamam evladım tamam. Oburluk günahından uzak duralım, özellikle de Hz İsa’nın doğduğu

gece... Şimdi git mihrabın mumlarını yak, ayin çanını çal da gecikmeyelim.”

Bu konuşma, bin altı yüzü yıllarda bir Noel gecesi, Fransa’da bir şatonun rahibi ile yardımcısı arasında geçiyordu. Aslında o gece şeytan, yardımcısının kılığına girip muhterem pedere oburluk günahını işletmek için aklını çelmeye çalışıyordu dense yalan olmaz.

Çanları duyan köylüler şatoya çıkan yokuştan tırmanmaya başlamışlardı. Soyluları taşıyan arabalar birer birer kalabalığın arasından geçiyordu. Senyör’ün temsilcisini tanıyan köylüler selam verdiler:

“İyi akşamlar Bay Arnoton!”

“İyi akşamlar gençler!”

2

Ding dong! Ding dong!

Gece yarısı ayini çanı çalarken, şatonun minik bir katedrale benzeyen şapeli tıklım tıklım dolmuştu. Birbirinden şık, renk renk giysileri içinde soylular koronun önündeki sıralarda yerlerini almışlar, arkaya doğru rütbelerine uygun olarak yardımcıları, kâhyalar, uşaklar, hizmetçiler ve nihayet köylüler sıralanmışlardı. Kapının yanında da mutfaktaki işlerinden sıyrılıp, yemek kokularıyla birlikte kilişeye gelen aşçı çırakları duruyorlardı.

Artık bu çırakların beyaz aşçı şapkaları mı, yoksa “Haydi çabuk... haydi çabuk... ayini hemen bitirelim de sofraya oturulsun,” der gibi hızlı hızlı çalan çan mı rahibin aklını başından aldı bilinmez; duaları okurken kaynayan tencerelerin, kızarmış mantarlı hindilerin görüntüleri aklından bir türlü çıkmadı.

Muhterem peder bu hayallerin etkisiyle birinci ayini zar zor bitirdi. İkinci ve üçüncü ayinlerde okuduğu dualar giderek hızlanınca, takip etmekte zorlanan ahali de şaşkınlıktan ne yapacağını bilmez bir şekilde ayak uydurmaya çalıştı.

Derken bu telaşlı dua faslı sona erdi ve “Rahip çok hızlı gidiyor, yetişemiyoruz,” diye yakınan dinleyiciler bile ziyafetin cazibesine kapılarak, neşeyle duanın son sözcüklerini söylediler.

3

Daha beş dakika geçmeden, tüm soylular masadaki yerlerini almışlardı bile. Baştan ayağa ıslıl ıslıl parlayan şato, şarkılar, çığlıklar ve gülüşmelerle çınılıyordu. O gece muhterem peder öyle çok yiyip içti ki, tövbe etmeye fırsat bulamadan bir krizle son nefesini vererek Tanrı katına çıktı.

“Gözüm görmesin seni, ey günahkâr Hristiyan!” dedi Yüce Tanrı. “Erdemlerle geçen bütün bir hayatı silecek kadar büyük bir günah işledin! Bir gece

ayinimi çalmak ne demek? Bunu ancak kendi şape-
linde, seninle aynı günahı işleyen cemaatinle birlik-
te üç yüz Noel ayini yaparak telafi edebilirsin...”

İşte muhterem pederle ilgili anlatılan efsane bu...
Artık şatonun yerinde yeller esiyor, ama şapel yı-
kık dökük de olsa yerinde duruyor. Rüzgâr şapelin
yerinden çıkmış kapısını çarpıyor, eşiği otlar бүrү-
müş, vitraylar dökölmüş... Yine de her yıl Noel ge-
cesi bu yıkıntılardan esrarengiz bir ışığın yayıldığı
söyleniyor.

İster inanın ister inanmayın ama buradaki bağcı-
lardan biri, biraz fazla kaçırdığı bir Noel gecesi bu-
rada gördüklerini bakın nasıl anlattı: Saat on bir-
miş. Şapele giden yokuşta yürürken bir anda çok
uzaklardan gelir gibi bir çan çalınmaya başlamış.
Bağcı, alevli meşaleleriyle yürüyen gölgeler görür
gibi olmuş ve fısıltılar duymuş:

“İyi akşamlar Bay Arnoton!”

“İyi akşamlar gençler!”

Bağcı cesaretini toplayıp şapelden içeri bakar ki
ne görsün! Eski görünüşlü şık giysileri içinde yaşı-
lanmış, solmuş, yorgun soylular sıralarda oturu-
yorlar, mihrabın önünde ise bir rahip tek sözcüğü
bile duyulmayan dualarını okuyarak bir o yana bir
bu yana yürüyüp duruyor...

PORTAKALLAR

Paris'te portakallar, dallarından düşüp de ağacın altından toplanan meyvelerin hüznünü taşır. Sisli gecelerde, kırmızı kâğıtlara sarılı halde, “İki kuruşa Valencia portakalı!” diye bağırılarak el arabalarında satıldığını gören Parisliler, bu meyvenin bir ağaçtan geldiğini bile unutmuş gibidirler.

Portakalı tam olarak anlayabilmek için, meyveyi yetiştirdiği yerde, Sardinya'da, Korsika'da, Cezayir'de, yani Akdeniz'in ılık ikliminde, ağacında görmüş olmak gerekir. Buleyde yakınlarında küçük bir portakal bahçesinde gördüğüm portakallar ne güzeldi! Koyu yeşil yapraklar arasında renkli camdan yapılmışçasına parlak altın toplar gibiydiler. Hatta bir gece olağanüstü bir hava olayı nedeniyle Cezayir'e kar yağmıştı da, sabah toz gibi bembeyaz karın altındaki meyveler, beyaz tüllere sarılmış altın pırıltılarıyla bir göz şenliği sunmuşlardı.

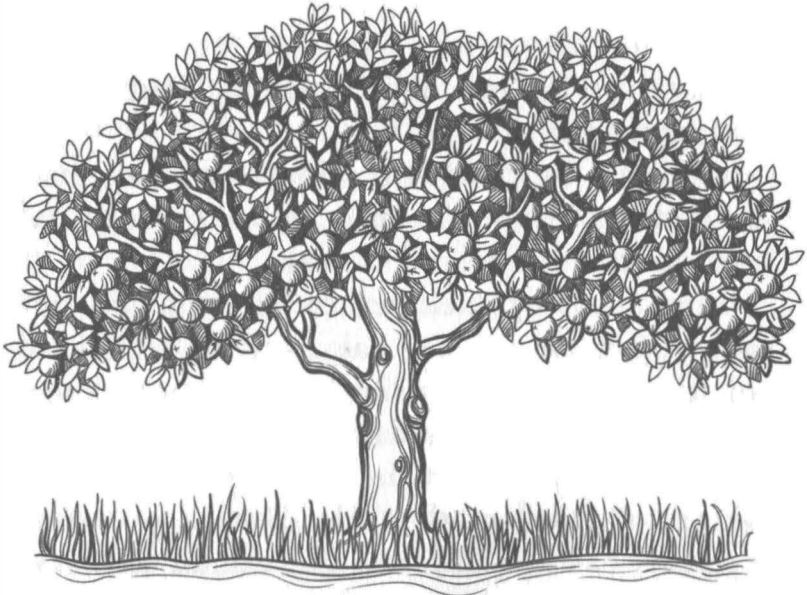
Portakallarla ilgili en hoş anım ise, Korsika'da öğlenleri siestaya gittiğim bir bahçeye ait. Bir tarafta portakal bahçesi, çitin hemen yanından geçen yolun öte tarafında masmavi deniz... Bazen iyice olgunlaşan bir portakal pat diye dalından yanıma düşüverirdi. Elimi uzatmam yeterdi. İçleri kırmızı, nefis portakallardı bunlar. Yaprakların arasından görünen deniz, havada dalgaların fısıltısı, sıcak, portakalların kokusu... bu bahçede uyumak ne güzeldi...

Bazen de uykunun en tatlı yerinde trampet sesleriyle sıçrayarak uyanırdım. Yolda talim yapmaya gelen trampetçilerdi bunlar. Neden sonra yorulup çitin gölgesine otururlar ve çok susamış olurlardı. Ben de onlara bahçeden portakal atardım. Meyve nereden geldi diye şöyle bir baktıktan sonra kabuğunu bile soymadan portakalları nasıl dişlediklerini görmeliydiniz.

Bu bahçeye bitişik bir başka küçük, tuhaf bahçe daha vardı. İki yanına yemyeşil şimşir dikilmiş, altın kumlarla döşeli yollar, dipte bembeyaz bir bina... Önce burayı bir kasaba evi sanmıştım. Meğer bir aile mezarlığıymış. Pazarları, aile ölülerini ziyarete gelirdi. Sanki bu bahçede ölüm, mezarlıkların iç karartıcılığından uzaklaşıyordu.

Mezarlığın yaşlı bahçıvanı her gün sakın sakın ağaçları budar, toprağı beller, sular, solmuş çiçekleri büyük bir özenle toplardı. Her işini sanki bu-

radaki ölüleri rahatsız etmekten çekinir gibi sessizce yapıp bitirir, öyle ki bahçeden etrafa sonsuz bir dinlenme hissi yayılırdı...

ÇEKİRGELER

Cezayir'den bir anı daha anlatayım, sonra değirmene geri döneceğiz...

Sahel'deki bu çiftliğe ilk geldiğim gece hiç uyuyamamıştım. Yerin yabancılığı, yol yorgunluğu, çalkal ulumaları ve boğucu bir sıcak...

Sabah gün doğarken penceremi açtığımda, havada yoğun bir yaz sisi dalgalanıyor, gözlerimin önünde uzanan bu güzelim bağlarda bahçelerde, tek bir yaprak bile kımıldamıyordu. Ben bu güzelliklere bakarken, bahçenin sahibi olan karı koca çoktan kalkmış, mutfakta kahvaltı eden işçilerle ilgilenmeye başlamışlardı bile. Çan çalınca bey, biraz da kaba bir sesle, işçilere o gün ne yapacaklarını söyledi. Sonra başını kaldırıp göğü incelerken beni görüp, "Ekinler için kötü bir hava... sirokkó rüzgârı geliyor," dedi.

Gerçekten de güneş yükseldikçe güneyden öyle sıcak bir rüzgâr esmeye başladı ki, devasa bir fırt

nın kapağı açık kaldı sanırdınız. Miskinlikle geçen sabahın ardından öğle yemeğine oturduk. Tam sofradan kalkacaktık ki dışarıdan bağırışlar duyduk:

“Çekirgeler! Çekirgeler!”

Felaket haberi almış gibi beti benzi atan ev sahibimle birlikte dışarı fırladık. Bütün hizmetkârlar da öğle uykularından uyanıp ellerinde tencere, tava, artık ses çıkartacak ne buldularsa onlara vura vura dışarı uğramışlardı. Meğer havaya böyle ses titreşimleri yayarak, çekirgelerin yere inmeleri önleniliyormuş.

Ne var ki bütün bu gürültü şamataya rağmen, uzaktan görünen kocaman bir bulut giderek yaklaştı, yaklaştı ve bir dolu sağanağı gibi gökten çekirge yağmaya başladı. Bir anda bütün tarlalar, bahçeler, parmak büyüklüğünde kocaman çekirgelerle kaplandı.

Sonra katliam başladı. Herkes kazmayla, kürekle çekirgeleri eziyor ama sanki ölenlerin yerine katmanlar halinde daha da fazlası yığılıyordu. Yardıma gelen askerler, çekirgeleri yakarak öldürmeye giriştiler.

Bir süre sonra öldürmekten yorulmuş, yanmış et kokusundan midem kalkmış halde kendimi eve attım; ama içerisi de kapıdan bacadan giren çekirgelerle doluydu. Bu böyle geceye kadar sürdü. Tonlarca çekirge öldürüldü, ama gece boyu evin mobilyalarının altından tıkırtılar gelmeye devam etti.

Sabah kalkıp pencereyi açtığımda çekirgeler gitmişlerdi, ama arkalarında nasıl bir enkaz bıraktıklarını görmeliydiniz! Tek bir çiçek, tek bir ot bile kalmamış, her şey ya kemirilmiş ya yanmıştı. Muz, kayısı, şeftali, mandalina ağaçlarının yalnızca dalları görülüyordu. Su kaynaklarının temizlenmesi, toprağın kazılıp yumurtaların yok edilmesi gerekiyordu. Göz alabildiğine verimli bahçelerin bu hali öyle iç burkucuydu ki...

CAMARGUE ÖYKÜLERİ

1 – Yola çıkış

Şatoda heyecan. Haberci, çiftlik kolcusundan av kuşlarının geldiğini bildiren bir mektup getirdi.

Komşularım “Siz de bize katılın!” deyip, tüfekleri, köpekleri ve erzakları yükledikleri at arabasıyla beni almaya geldiler ve sabah saat beşte yola koyulduk. Kuru bir Aralık sabahıydı. Arles yolunda ilerlerken, dağlardan topladıkları şifalı otları satmaya gelen köylülerle karşılaştık.

Dar sokakları, küçük kapılı eski siyah evleriyle Fransa’nın en güzel kentlerinden biri olan Arles’dan (Arl) dörtlüye geçtik. Limandan, bizi Camargue’a (Kamarg) götürecek olan buharlı gemiye bindik. Ren Nehri boyunca ilerlerken, gemi her çiftlikte durup işçi indirdi, öyle ki biz ineceğimiz yere ulaştığımızda gemide neredeyse kimse kalmamıştı.

Çiftliğe geldiğimizde işçiler, bağcılar, çobanlar mutfakta sessizce yemeklerini yiyorlardı. Çok geç-

meden çiftlik kolcusu göründü, biz de av üstüne konuşa konuşa yola koyulduk.

Ekili toprakları geride bırakıp, Camargue'ın yabanıl kısımlarına ulaştık – göz alabildiğine uzanan çayırlar ve bataklıklar arasından parıldayan su kanalları; sazlar; tuzlu su bitkilerinin arasına gizlenmiş sürüler ve ovanın yaydığı ıssızlık hissini daha da güçlendiren rüzgâr...

2 – Kulübe

Damı da duvarları da kurutulmuş sazlardan oluşan kulübemiz, yüksek tavanlı, penceresiz tek bir odadan ibaretti. Güneş ışığı sadece camlı kapıdan giriyordu içeriye. Kireç badanalı duvarlarda, tüfekler, av çantaları, çizmeler asılıydı. Geceleri rüzgâr estiğinde, insan kendini bir gemideymiş gibi hissediyordu burada.

Ama kulübenin en güzel olduğu zamanlar öğleden sonralarıydı. Yanan şöminenin yanında tek başına oturmayı severdim. Rüzgâr eser, kapı sarsılır, sazlar hışırdar, bütün bunlar etrafımdaki doğanın ürperişlerinin bir yansıması gibi gelirdi bana. Kış güneşi ışınlarını gönderir, masmavi göğün altında gölgeler uzanırdı. En olağanüstü zaman ise, avcılar gelmeden hemen önceki gün batımıydı. Rüzgâr durur, kıpkırmızı kesilen güneş yavaş yavaş batarken akşam karanlığı nemli kanatlarıyla inerdi. Uzun bir üçgen şeklindeki ördek sürüsü sanki yere konacak-

mış gibi çok alçaktan uçarak geçerken, kulübenin ışığını görünce yükselip uzaklaşırdı. Ağla dönen koyun sürülerinin ardından tanıdık ayak sesleri ve neşeli gülüşlerle avcılar geri dönerlerdi. Kulübe bir anda hayatla, gürültüyle dolar, tüfekler bir köşeye dizilir, çizmeler çıkartılıp gelişiğüz atılırdı. Biz sofradayken, köpekler de dışarıda dillerini şapırdatarak lapalarını yerlerdi.

Yemekten sonra fazla oturulmazdı. Sönmeye yüz tutan ateşin karşısında korucuyla benden başka kimse kalmaz, biz de iki kelam ettikten sonra korucu kalkar, lambasını yakar, ben de gecenin içinde kaybolan adımlarını dinlerdim...

3 – Pusu

Pusu, avcının belirsizlik içinde bekleyiştir. Ben en çok pusunun güneş batarken olanını severim. Bataklik çizmelerim ayağımda, aralarında kurbağaların kaynaştığı tuz kokulu sazları ayırarak ve çamura saplanmamaya dikkat ederek yavaş yavaş ilerlerim.

İşte bir ılgın kümesi! Altındaki kuru toprağa yerleşip bekleyebilirim artık. Korucunun yanıma verdiği kocaman beyaz tüylü av köpeği, bir su tavuğu geçtiğinde, kulaklarını geriye atıp başını yatırarak bana özel bir işaret verir.

“Hadi çek tetiği, çeksene...” demektir bu, ama ben iyi bir avcı değilim. Hep ıskalarım. Zaten be-

nim asıl hoşuma giden de avlanmak değil, burada doğanın seslerini dinleyip, kokularını içime çekerek durmak.

Derken karanlık çökmeye başlar. Kimi zaman sanki arkamda biri varmış gibi irkilirim. Arkamı döndüğümde, güzel gecelerin eşlikçisi olan dolunayı görürüm.

Artık her yer yavaş yavaş aydınlanmaya başlamış, kuşlar ay ışığında bizi görecekları için, geri dönme zamanı gelmiştir. Mavi bir ışıkla yanan sulara basa basa ilerlerken, suya düşmüş yıldızlar ve ay ışığı her adımda birbirine karışır...

4 – Görüş Farklılığı

Kulübeye bir tüfek atımlık uzaklıkta, bizimkine benzeyen ama daha basit ve köy işi bir kulübe vardı. Korucumuz, eşi ve iki çocuğuyla burada otururdu. Kızı işçilerin yemeklerini verir, balık ağlarını onarır; oğluysa ağları toplamada, bent kapaklarını açmada kolcuya yardım ederdi. Yaşları daha küçük olan iki çocuk, Arles'da anneannelerinin yanındaydılar ve belirli bir yaşa gelinceye kadar da orada kalacaklardı; çünkü burada ne okul ne de kilise vardı.

Üstelik bataklık havası çocukların sağlığı için de iyi değildi. Yaz ayları geldiğinde sular buharlaşır, sivrisinek bulutlarının döne döne dolaştığı pis kokulu bir sis sarardı her yanı. Bir seferinde korucu-

nun bütün ailesinin sıtmadan yataklara düştüğüne tanık olmuştum.

Burada korucuların hayatı gerçekten zordu! Bizim korucu yine de şanslı sayılırdı; en azından eşi ve çocuklarıyla birlikteydi. Birkaç kilometre ötede ki at bekçisi ise yapayalnızdı. Kulübesi, hamağın-
dan ocağına, iskemlesinden kapının kilidine kadar bizzat kendi elinden çıkmaydı. Kendisi de en az barınağı kadar tuhaf olan bu adam, bütün yalnızlar gibi sessiz bir filozoftu. Otlakta olmadığı kulübesinin önünde oturur, atlarına verdiği ilaçların içinden çıkan renkli kullanma kılavuzlarında ne yazdığını sökmeye çalışırdı.

İşin ilginç bizim korucuyla komşusu hiç konuşmazlardı. Bir gün bu anlaşmazlığın nedenini sordüğümde, “Siyasi görüşlerimiz farklı...” diye yanıtlamıştı beni.

Bu yabanıl yerde yalnız yaşayan, kente ancak yılda bir giden bu iki adamın siyasal görüşleri yüzünden birbirinden nefret etmesi ne garip...

5 – Göl

Camargue’ın en güzel yeri Vaccarès Gölü’dür. Sık sık avı filan bırakıp bu tuzlu gölün kıyısında oturmaya gelirim. Gölün etrafı yüksek sazlarla, binbir renkten çiçeklerle çevrilidir.

Güneşin ufukta giderek alçaldığı saatlerde gölün suları göz alabildiğine uzanır. Manzarayı bozacak

ne bir kayık ne de yelkenli olmadığından, insan bir enginlik, genişlik hissi duyar.

Ta uzaktan göldeki dalgaların yansımalarına kapılan kara ördek, balıkçıl, balaban, flamingo sürüleri, hatta Mısır'ın kutsal aynak kuşları buraya akın eder. Oturduğum yerden at bekçisinin isimlerini sayarak atlarını çağırdığını duyarım. İsmi duyan at, koşarak bekçinin elinden yulaf yemeğe gelir...

Daha ötede, yine aynı kıyıda, atlar gibi özgür otlamaya bırakılmış sığır sürüleri vardır. Bu hayvanlar, sığır dağlama törenleri ve köy şenlikleri için yetiştirilirler. Ama burada bir başlarınadırlar. Kendilerini yönetecek yaşlı bir boğa seçer, onun liderliğinde yaşarlar. Mesela fırtına çıktığında bütün sığırlar şeflerinin ardına geçer, geniş alınlarını rüzgâra doğru çevirip birbirlerine iyice sokularak dururlar. Buradaki çobanlar buna “boynuzu rüzgâra dönmek” derler. Bu kurala uymayan sürünün vay haline! Nereye gideceklerini şaşırıp, dört bir yana dağılır, kaybolup giderler...

KIŞLA ÖZLEMİ

Bu sabah gün doğarken trampet sesleriyle ayağa fırladım... Tam-ta-ra-ram-tam-tam-ta-ra-ram!

Bu saatte ormanımda trampet ha! Ne tuhaf!

Hızla yataktan çıkıp kapıyı açtım! Kimse yoktu! Ses de kesilmişti... Islak yaban asmalarının arasından birkaç çulluk havalandı... Rüzgâr ağaçların arasından esti... Güneşin ilk ışınlarından biri değirmenin çatısına düştü... Tam o anda görünmez trampet tekrar çalmaya başladı... Tam-ta-ra-tam...

Of ya! Güneşin doğuşunu ormanın dibinde trampetle karşılamaya gelen bu yabani kim olabilir? Dikkatlice baktım ama lavanta öbeklerinden ve çam ağaçlarından başka bir şey göremedim. Muzır orman perisi Puck, “Değirmeninde yan gelip yatan şu Parisliyi yerinden bir sıçratalım bakalım!” demiş olmasın sakın?

Puck değilmiş.

Ara tatil için kışlasını bırakıp memlekete gelen Pistolet lakaplı trampetçi oğlanmış.

Burada sıkılıyor, trampetini çalarak kışla özlemini unutmaya çalışıyor. Bugün de benim küçük yeşil tepeme gelmiş hayal kurmaya... Ne ayağının dibinden havalanan keklikler ne kekik kokuları ne titreyen örümcek ağları... Hiç birinin farkında değil.

“Ah kışlamanın kocaman döşeme taşlı avlusu, sıra sıra pencereleri, karavana gürültülerinin yankılandığı kemerleri ah!”

Tam-ta-ra-ram-tam!

“Ah o güzelim kireç boyalı koridorlar, yatakhane kokusu, gri örtülü yataklar, silahlıktaki pırıl pırıl tüfekler ah!”

Tam-ta-ra-ram-tam!

“Ah nöbet geceleri, içine yağmur giren eski nöbetçi kulübesi, üşüyen ayaklar! Arabaların geçerken üstümüze sıçrattığı çamurlar! Angaryalar, pis kokulu küvet, yağmurlu sabahlarda çalan kalk borusu, nefes nefese yetişilen yat içtiması!”

Tam-ta-ra-ram-tam!

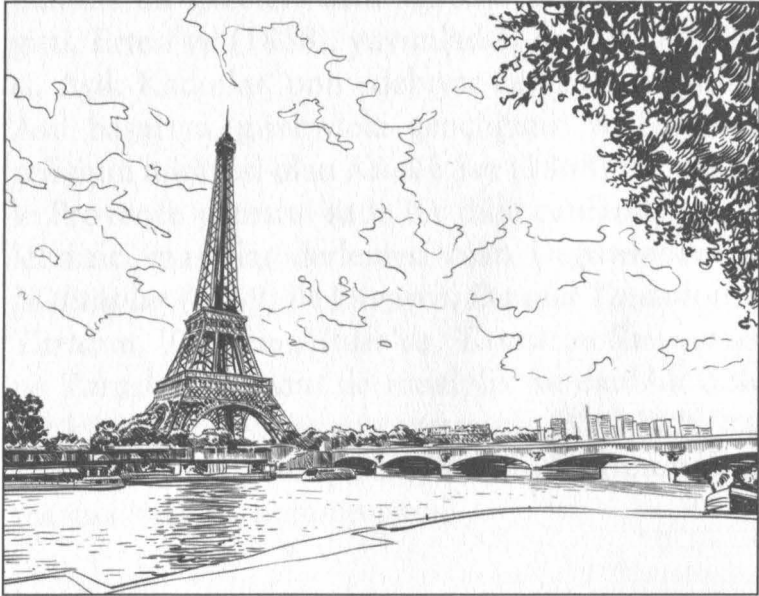
Sen hülyalara dal, dal tabii, seni engellemek bana düşmez... Vur trampetine bütün gücünle. Sana gülme hakkım yok.

Sen böyle kışlanı özlerken, ben de benimkini özlemiyor muyum sanki?

Aynı senin kışlan gibi, benim de Paris'im buraya kadar peşimden geldi. Bizler Paris kışlarında mavi Alpler'i, lavanta kokularını özleriz; sonra buraya, Provence'a gelince de kışlamız gözümüzde tüter...

Köyde saat sekizi vurdu. Pistolet de, trampetini çala çala dönüş yolunu tuttu. Çala çala aşağı indiği duyuluyor... Bense çimenlere yatmış, uzaklaşan trampet sesini dinlerken, Paris'imın çamların arasından resmigeçidini görür gibi oluyorum...

Ah! Paris! Paris! Her daim Paris!

Alphonse Daudet

(1840 – 1897)

Alphonse Daudet, Nimes'te bir tüccar ailenin çocuğuydu. Oldukça avare bir gençlik döneminden sonra, ailesinin iflası üzerine on beş yaşında öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı. Paris'te kendi halinde bir gazeteci olan ağabeyi Ernest'in yanına gitti. Ertesi yıl (1858), yayımladığı bir şiir derlemesi, Aşık Kadınlar, onu edebiyat çevrelerine tanıttı. Asıl başarıya, güneydeki gençliğinin ve başkente gelişinin hikâyesi olan *Küçük Şey* (1868) ve özellikle Provence yöresini sade bir dille canlandıran eğlendirici masallar derlemesi olan *Değirmenimden Mektuplar* (1869) ile kavuştu. *Daudet Taraskon'lu Tartarin, Tartarin Alpler'de, Taraskon Savunması ve Taraskon Limanı* ile muziplik ve canlılık dolu bir küçük taşra dünyası yaratmıştır. Böylelikle, karikatüre yakın gülünç bir güney folklorunun doğmasına katkıda bulunmuştur.

"Bu kitap yazdıklarımın arasında benim en çok sevdiğimdir. Şüphesiz ki, edebi açıdan bir şaheser olduğundan değildir bu yorumum; gençliğimin en güzel günlerini, katıla katıla güldüğüm sorumsuz dakikalarımı, pişman olmaksızın geçirdiğim sefahat saatlerimi, bir daha asla yeniden karşılaşma fırsatını yakalayamayacağım yüzleri, dostlukları bana yeniden ve yeniden hatırlattığı içindir."

Alphonse Daudet

İlk baskısı 1869 yılında yapılan

Değirmenimden Mektuplar,

Fransız yazar Alphonse Daudet'nin en çok bilinen ve okunan eseridir. Kitap taşrada yer alan eski bir değirmende yazılan, her birine bir öykü yerleştirilmiş anı-mektuplardan oluşur.

5 TL